

НАМАНГАННИНГ МЕҲНАТКАШ, ФАОЛ, ИЛМЛИ ХАЛҚИ ЯХШИ ЯШАШГА МУНОСИБ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев жойларда ижтимоий-иқтисодий ислохотларнинг бориши, йирик лойиҳалар билан танишиш, халқ билан мулоқот қилиш мақсадида 26-27 июнь кунлари Наманган вилоятида бўлди.

Ташрифнинг иккинчи куни Президентимиз иштирокида Наманган шаҳрида вилоят ва туман ҳокимлари, соҳа ва тармоқлар раҳбарлари, жамоатчилик вакиллари билан йиғилиш бўлиб ўтди.

— Кейинги пайтларда анъанага айланганидек, бир-биримиз билан очикча гаплашиб, муаммоларни маҳаллалардан бошлаб туманлар микёсида ўртага ташласак, шу асосида бир йилга режа қилиб олсак, ўйлаймани, ушбу йиғилишимиздан қўланган натижага эришамиз. Энг катта мақсад-муддаомиз — одамларни рози қилиш. Шу боис, бугун вилоят фаоллари, ҳар бир туман мутасаддилари ўзларининг тақдирларини бериши керак. Келгуси йилга қандай режалар қиламиз, қандай имкониятларимиз бор,

бугун шуларни гаплашамиз, — деди давлатимиз раҳбари.

Президентимиз жойларда ютуқлар борлигини, ўзгаришлар бўлаётганини, лекин булар ҳали қўзлаган марраларимизга мос эмаслигини таъкидлади.

— Тўғри гапни гапирган одам — ислохотларга хайрихоҳ. Аччиқ гаплардан тўғри хулосалар чиқариб, йўлимизни топиб олишга ҳаракат қилсак, энг катта маррамиз шу бўлади, — деди Шавкат Мирзиёев.

Йиғилишда эскича тушунчада қилиб кетган раҳбарлар йўқ эмаслиги қайд этилди. Пандемия шароитида юзага келган инқироз пайтида иқтисодиётни тиклаш жуда оғир масала экани, бу жойлардаги ижро органлари мутасаддиларидан катта масъулият

талаб қилиши таъкидланди. Наманган вилоятини ривожлантириш бўйича энг мақбул йўлни топиб, иқтисодиётни юрғизиш, иш ўринлари яратиб, аҳолининг бандлигини таъминлаш энг катта масала бўлиб қолётгани айтиб ўтилди.

Йиғилишда Наманган вилоятида камбағалликни қисқартириш, таълим муассасалари битирувчиларини касб-хунарга қамраб олиш ва аҳоли даромадларини кўпайтириш бўйича ҳозирги аҳвол пухта таҳлил қилиниб, амалга оширилаётган долзарб вазифалар белгилаб берилди.

Бугунги кунда вилоятда ўсиш нукталарини аниқлаш ва ишга солиш, шу орқали аҳоли фаровонлигини ошириш олиб борилаётган иқтисодий ислохотларнинг энг муҳим шарти ҳисобланади. Президент бу борада вилоятда

ташқил этилиши зарур бўлган ишларга алоҳида эътибор қаратди.

Жумладан, саноат, кичик ва ўрта бизнес, хунарандчилик, хизмат кўрсатиш соҳалари вилоят иқтисодиётини ривожлантириш ва аҳоли даромадларини оширишнинг энг муҳим драйверлари бўла олади. Ушбу соҳалар бўйича Наманганда катта тажриба бор. Шунга мувофиқ, вилоятда тадбиркорликни ривожлантириш орқали муҳтож оилаларнинг 12 мингдан ортиқ ишсиз аъзоларини банд қилиш ва йил охирига қадар камбағал оилалар сифидан чиқариш бўйича мутасаддиларга кўрсатмалар берилди. Хусусан, савдо ва хизмат кўрсатиш соҳасидаги 600 та тадбиркор фаолиятини тиклаш орқали 2 мингта ходим иш жойига қайтди.

Давоми 2-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қ А Р О Р И

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВА МЕЛИОРАЦИЯ ТЕХНИКАЛАРИНИ СИНАШ ВА СЕРТИФИКАТЛАШ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Республикада ишлаб чиқарилаётган қишлоқ хўжалиги ва мелiorация техникаларининг рақобатбардошлигини ошириш, маҳсулот ишлаб чиқарувчиларни замонавий, сифатли қишлоқ хўжалиги техникалари билан таъминлаш борасида изчил чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Шу билан бирга, хорижий давлатлардан кириб келаётган айрим қишлоқ хўжалиги ва мелiorация техникаларининг республиканинг туپроқ-иқлим шароитларида мос келмаслиги қишлоқ хўжалиги экинларини етиштиришда белгиланган агротехник тадбирларни амалга ошириш вақтида қатор муаммоларни келтириб чиқармоқда.

Худудларнинг туپроқ-иқлим шароитидан келиб чиқиб, замонавий қишлоқ хўжалиги техникалари билан таъминлашнинг самарали синаш ва ўлчаш усулларини кенг жорий этиш, шунингдек, қишлоқ хўжалиги техникаларини синаш ва сертификатлашни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш мақсадида:

1. Қуйидагилар қишлоқ хўжалиги ва мелiorация техникалари ҳамда технологияларини синаш тизимини ислоҳ қилишнинг асосий йўналишлари этиб белгилансин:

ресурс тежайдиган замонавий қишлоқ хўжалиги ва мелiorация техникалари ҳамда технологиялари синаш тизимини ислоҳ қилишнинг асосий йўналишлари этиб белгилансин:

ресурс тежайдиган замонавий қишлоқ хўжалиги ва мелiorация техникалари ҳамда технологиялари синаш тизимини ислоҳ қилишнинг асосий йўналишлари этиб белгилансин:

туپроқ-иқлим шароитларида самарали қўллаш ва уларнинг ишончилигини текшириш учун тегишли синовларни ўтказиш;

соҳани ривожлантиришга қўмаклашувчи инновацион усуллар, дастурлар ва истиқболли гояларни қўллаб-қувватлаш, қишлоқ хўжалиги ва мелiorация техникалари ҳамда уларнинг агрегатлари ва қисмларини ишлаб чиқарувчи маҳаллий корхоналар фаолиятига самарали илмий ишланмаларни кенг жорий этиш;

қишлоқ хўжалиги ва мелiorация техникалари синовини ўтказувчи лабораторияларнинг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш, соҳага юқори малакали мутахассисларни жалб қилиш учун қўлай шарт-шароитлар яратиш.

2. Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ 2021 йил 1 январдан бошлаб:

импорт қилинадиган ҳамда маҳаллий корхоналар томонидан ишлаб чиқариладиган қишлоқ хўжалиги ва мелiorация техникаларини худудларнинг туپроқ-иқлим шароитларида самарали қўллаш ва уларнинг ишончилиги (сифат) кўрсаткичларини текшириш мақсадида барча турдаги қишлоқ хўжалиги ва мелiorация техникалари ҳамда уларнинг агрегатлари ва бутловчи қисмлари мажбурий тартибда синовдан ўтказилади. Бунда, қишлоқ хўжалиги ва мелiorация техникалари ҳамда уларнинг агрегатлари ва бутловчи қисмлари маҳаллий ва хорижий ишлаб чиқарувчилар ҳамда импорт қилувчилар томонидан тақдим этилади;

Давоми 2-бетда

Муносабат

ХОЛИСЛИК ВА ҲАҚҚОНИЙЛИК — журналистиканинг энг асосий мезони

Кеча юртимизда Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари куни кенг нишонланди. Президентимизнинг соҳа ходимларига йўллаган табриги нафақат журналистлар, блогерлар, матбаачилар, балки бошқа соҳа вакиллари томонидан ҳам катта қизиқиш билан куттиб олинди. Табрикда давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети талабалари учун Махмудхўжа Бехбудий номидаги стипендияни таъсис этиш таклифи кўпчиликини қувонтирди. Табрикда ОАВ ходимлари бугун мамлакатда амалга оширилаётган ислохотларни ҳалол, холис ва довураклик билан ёритиётгани таъкидланган ҳолда, улар эътибор қаратиши лозим бўлган муаммолар, масалаларни ёритишда журналистлар йўл қўётган камчиликлар ҳам кўрсатиб ўтилган.

Газетанинг 3-саҳифасида Президентимиз табригига соҳа вакиллариининг муносабати билан танишасиз.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Фольксваген” энгил тижорат автомобиллари ишлаб чиқаришни ташқил этиш лойиҳасини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори қабул қилинди

Қарор билан “Жиззах автомобиль заводи” МЧЖ негизда “Ўзбекистонда энгил тижорат автомобилларини ишлаб чиқаришни ташқил этиш” инвестиция лойиҳасини амалга оширишни давом эттириш бўйича “Фольксваген” компанияси томонидан таклиф этилаётган концепция маъқулланди.

Концепциянинг биринчи босқичида (2020-2021 йилларда):

бозорни ўрганиш ҳамда маркетинг таҳлилинини ўтказиш мақсадида “Фольксваген” ва “Шкода” маркаларидаги тайёр автомобилларни етказиб беришни ташқил қилиш;

компаниянинг юқори малакали мутахассисларини жалб қилган ҳолда, “Жиззах автомобиль заводи” МЧЖ ходимларини йирик узелли автомобилларни йиғиш бўйича ўқитишни ташқил этиш;

“Фольксваген Кедди” моделини йирик ўзелли йиғишни ташқил этиш мақсадида бутловчи қисмларни етказиб бериш;

мамлакатнинг барча ҳудудларида дилерлик тармоғи ва сервис хизматларини кўрсатиш станцияларини ташқил этиш.

Концепциянинг иккинчи босқичида:

2022 йилдан бошлаб энгил тижорат автомобилларининг замонавий моделларини ишлаб чиқаришнинг тўлиқ циклини ўзлаштириш.

2020 йил июль ойидан бошлаб Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида “Евро-5” стандарти талабларига жавоб берадиган юқори сифатли дизель ёқилғиси ва автобензинга эга камида битта автомобилларга ёқилғи қуйиш шохобчаси бўлиши таъминланади.

НАМАНГАННИНГ МЕҲНАТКАШ, ФАОЛ, ИЛМЛИ ХАЛҚИ ЯШАШГА МУНОСИБ

Бошланиши 1-бетда

Давлатимиз раҳбари туман ва шаҳарлар кесимида виллоятда хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш дастурини ишлаб чиқиш ва ушбу лойиҳалар учун 80 миллиард сўм маблағ ажратилишини қайд этди. Ушбу маблағга қўшимча равишда яна 100 миллиард сўм ажратилади. Карантин шароитида тушуми камайган тадбиркорларни айланда маблағ билан таъминлашга 2,3 триллион сўм, жорий йилда оилавий тадбиркорликни ривожлантиришга 350 миллиард сўм кредитлар йўналтирилади.

Виллоятда заргарлик саноатини ривожлантириш, Наманган шаҳрида 2 йилда 4 мингта янги иш ўрни яратилган замонавий заргарлик маркази ташкил этиш, бу ерда "устоз-шогирд" тамойили асосида ишсиз юрган ёшларни хунармандчиликка жалб қилиш бўйича топшириқлар берилди.

2020–2021 йилларда Чортоқ туманини комплекс ривожлантириш, ҳудуддаги фойдаланилмай ётган 3 минг гектар ерни ўзлаштириш ва тупроқ-иклим шароитига мос экинларни жойлаштириш чоралари кўрилади.

Виллоятда 2020–2021 йилларда қиймати 16,3 триллион сўм бўлган 1953 та ҳудудий лойиҳа амалга оширилиб, 55 минг янги иш ўрни яратилади. Шундан жорий йилда умумий қиймати 8,3 триллион сўм бўлган 1652 та лойиҳа ҳаёти жорий этилиб, 35 мингта янги иш ўрни ташкил этилади.

Бугунги кунда Европадаги машҳур брендлар Наманганнинг костюм-шимларини тан олмақда. Шу боис, йирик тўқимачилик корхоналарига ер ажратилиб, виллоятда пахтани чуқур қайта ишлаш ва тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришга ўтилмоқда.

Президент пахта-тўқимачилик кластерлари ушбу эътиборга муносиб ҳаракат қилишлари, кўпроқ даромад олиб, одамларни иш билан таъминлашни зарурлигини таъкидлади.

Виллоятда қўёнчилик, асаларичилик, чорвачилик, паррандачилик бўйича истиқболли лойиҳаларни амалга ошириш белгиланди. Наманган туманида 4806 та хонадонда иссиқхоналар ташкил этиш, йил охиригача чорвачилик йўналишида қиймати 386 миллиард сўм бўлган 84 та лойиҳани амалга оширишни яқинлаш топширилди.

Бунда четдан 13 минг бош насли қорамол, 13 минг бош жўн йўналишидаги эчки ва шунча қўй олиб келиб, Поп ва Чуст туманларидаги хонадонларга тарқатилади. Йиллик қуввати 10 минг тонна сут ва минг тонна гўштни қайта ишлаш бўйича янги қувватлар ишга туширилади.

Йигилишда уй-жой ва инфратузилма қурилиши, аҳолини ичимлик сув билан таъминлаш, таълим, маданият соҳаларини

ривожлантириш, инқирозга қарши халқаро молия институтлари маблағларини жалб қилиш, янги корхоналарни барпо этиш бўйича инвестиция лойиҳаларини қўпайтириш, экспортни кенгайтириш юзасидан вазифалар белгиланди.

Наманган вилояти нуфуси йилдан-йилга кенгайиб бормоқда. Бу эса ҳудудни демографик бошқариш, ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришда қийинчилик туғдирмоқда. Шу муносабат билан Президент Наманган шаҳри таркибиде Давлатобод туманини қайта ташкил этишни тақдир қилди.

— Наманганнинг фаол, меҳнаткаш, илмли халқи яшашга муносиб. Бунинг учун давлатимиз барча имкониятларни ишга солади, — деди пировардида Шавкат Мирзиёев.

Йигилишда Бош вазир ўринбосарлари, вазирлар, иқтисодиёт тармоқлари мутасаддилари, ҳокимлар ҳисоботи эшитилди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев Наманган вилоятининг раъий дарвозаларидан бири ҳисобланган Наманган темир йўл вокзалида амалга оширилган қурилиш-реконструкция ишларини кўздан кечирди.

Маҳаллий аҳоли ва хорижий сайёҳларга темир йўл транспорт хизматини кўрсатиш сифати ва самарадорлигини ошириш мақсадида вокзалда 24 миллиард сўмлик бунёдкорлик ишлари бажарилди.

Вокзалдаги кутубхона, буфет, тиббиёт пункти, она ва бола хонаси, электрон маълумотлар маркази, кутубхона, миллий совғалар, газета-журналлар шохбосчаси, юкларни вақтинчалик сақлаш хизмати каби барча бўлимлар замонавий андозаларда ташкил этилди. Бундан ташқари, мажмуага қўшимча равишда ўттиз уч ўринли меҳмонхона қуриб битказилди.

Ушбу ишлар натижасида Наманган темир йўл вокзали замонавий қиёфа касб этиб, бир вақтнинг ўзиде 250 нафар, суткасида 2,5 минг нафар йўловчиқа замонавий хизмат кўрсатиш имкониятига эга бўлди.

Вокзал Фарғона водийиси халқа темир йўли бўйлаб тезкор электропоездлар қатновида водий шаҳарлари ва мамлакатимизнинг бошқа ҳудудлари билан транспорт боғланишида муҳим бўлиб хизмат қилади.

Шу билан Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Наманган вилоятига ташрифи якунига етди.

**М.ЭЛМУРОДОВ,
З.ЖОНИБЕКОВ,
А.САТТОРОВ,
ЎЗА махсус мухбирлари**

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВА МЕЛИОРАЦИЯ ТЕХНИКАЛАРИНИ СИНАШ ВА СЕРТИФИКАТЛАШ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Бошланиши 1-бетда

импорт қилинадиган ҳамда маҳаллий корхоналар томонидан ишлаб чиқариладиган қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникалари, уларнинг агрегатлари, бутловчи қисмлари такомиллаштирилганда ҳамда уларга қўшимча функцияларни бажариш юклатилганда такрорий синовларга тақдим этилади;

Ўзбекистон Республикаси ҳудудиде фойдаланишга тавсия қилинган қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникаларининг ягона давлат реестрига (кейинги ўринларда — ягона давлат реестри) киритилган қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникаларидан республикада экинларни етиштиришда фойдаланишга рухсат этилади;

импорт қилинадиган ҳамда маҳаллий корхоналар томонидан ишлаб чиқариладиган қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникаларининг агрегатлари ва бутловчи қисмлари учун мувофиқлик сертификатларини расмийлаштириш тизими йўлга қўйлади. Бунда, лаборатория асбоб-ускуналари ва ўлчов воситаларига эга бўлмаган ташкилотлар томонидан қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникаларига сертификат берилишига йўл қўйилмайди.

3. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Агро-саноат мажмуи устидан назорат қилиш инспекцияси, "Ўзстандарт" агентлигининг 2023 йил 1 январга қадар Ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқарилмайдиган, белгиланган тартибда тасдиқланмайдиган рўйхат бўйича олиб келинадиган синов ускуналари ва ўлчов воситаларини боғхона божидан озод қилиш тўғрисидаги тақдир қилиш қарорини қабул қилиш.

Бунда, синов ускуналари ва ўлчов воситаларини синов лабораторияларини аккредитация, шу жумладан, халқаро аккредитация талаблари асосида жиҳозлаш учун ишлатилади.

4. Қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникалари ҳамда технологияларини синов ва сертификатлаш тизимини такомиллаштириш бўйича "Йўл харитаси" иловага мувофиқ тасдиқланади.

5. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги "Ўзстандарт" агентлиги билан биргаликда бир ой муддатда:

қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникалари ҳамда технологияларига нисбатан талабларни белгилайдиган стандартлаштириш бўйича амалдаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни хатловдан ўтказсин;

2020–2021 йилларда қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникалари ҳамда технологиялари ва уларни синов ускуналарига нисбатан талабларни белгилайдиган зарур стандартларни халқаро талаблар асосида қабул қилиш бўйича тармоқ жадалини тасдиқласин.

6. "Ўзстандарт" агентлиги икки ой муддатда: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги билан келишган ҳолда қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникалари бўйича тармоқ стандартларининг рўйхатдан ўтказилишини таъминласин;

қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникаларини ишлаб чиқарувчи ва етказиб берувчи ташкилотлар билан биргаликда уч ой муддатда амалдаги

стандарт ҳамда меъёрларга мувофиқ қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникаларининг тури бўйича синов дастурларини ишлаб чиқсин ҳамда тасдиқласин; лаборатория асбоб-ускуналари ва ўлчов воситаларига эга бўлган хусусий ташкилотларни қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникаларига сертификат бериш учун аккредитациядан ўтказиш тартибини ишлаб чиқсин;

хорижий давлатларнинг синов марказлари билан яқиндан ҳамкорлик алоқаларини ўрнатиб, уларнинг илгор тажрибаларини республикада босқичма-босқич жорий этиб борсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Қишлоқ хўжалиги техникаси ва технологияларини сертификатлаш ва синов маркази (кейинги ўринларда — Марказ) Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Молия вазирлиги билан биргаликда икки ой муддатда қишлоқ хўжалиги техникаларини халқаро талаблар асосида синов учун замонавий синов ускуналари ва ўлчов воситаларини рўйхатини шакллантирсин ва жорий йилнинг якунига қадар уларни харид қилиш чораларини кўрсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги:

"Ўзстандарт" агентлиги билан биргаликда 2020 йил 15 декабрга қадар қишлоқ хўжалиги техникаларини синов ва сертификатлаш бўйича халқаро тажрибадан келиб чиқиб, Марказнинг синов лабораториялари халқаро аккредитациядан босқичма-босқич ўтказилишини таъминласин;

Ташқи ишлар вазирлиги билан биргаликда харид қилинган синов воситаларининг қурилиш-монтаж ишлари ҳамда ўқитишда қатнашадиган хорижий мутахассисларни ириш ҳужжатларининг белгиланган тартибда расмийлаштирилишида амалий ёрдам кўрсатсин;

Тошкент вилояти ҳокимлиги ва қурилиш-лойиҳа ташкилотлари билан биргаликда икки ой муддатда Марказнинг моддий-техник базасини босқичма-босқич мустаҳкамлаш ва модернизация қилиш бўйича лойиҳа ишлаб чиқсин ва Вазирлар Маҳкамасига киритсин;

Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги билан биргаликда Марказни таъмирлаш, реконструкция қилиш ва жиҳозлаш ишларини амалга ошириш учун халқаро молия институтларининг имтиёзли кредит ҳамда грант маблағларини жалб қилиш чораларини кўрсин;

Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Агро-саноат мажмуи устидан назорат қилиш инспекцияси билан биргаликда уч ой муддатда ягона давлат реестрига киритилмаган қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникалари, уларнинг агрегатлари ва

бутловчи қисмларини етказиб берганлик ҳамда улардан фойдаланганлик учун, 2021 йилнинг 1 январига қадар ишлаб чиқарилган ва импорт қилинган техникалар бундан мустасно, жавобгарлигини белгилаш тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига тақдир қиритсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, "Ўзстандарт" агентлиги, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Агро-саноат мажмуи устидан назорат қилиш инспекцияси билан биргаликда халқаро молия институтларининг грантлари ва кредитлари ҳисобидан 2020 йил 1 декабрга қадар мувофиқлик сертификатига эга бўлган ва давлат синовларидан ўтган импорт қилинган ва республикада ишлаб чиқарилган қишлоқ хўжалиги ҳамда мелиорация техникаларининг ягона давлат реестри интеграциялашган ахборот тизимини яратсин.

Белгилансинки, ушбу ахборот тизимида қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникаларининг сертификати эга эканлиги, синовдан ўтганлиги, балансда сақловчи корхона ҳақида тўлиқ маълумотлар акс эттирилади.

10. "Ўзстандарт" агентлиги, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Агро-саноат мажмуи устидан назорат қилиш инспекцияси қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникаларини синов синов шартларига қатъий риоя қилинган ҳолда ўтказилиши ҳамда ягона давлат реестрига киритилган қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникаларидан экинларни етиштиришда фойдаланилиши устидан доимий назорат ўрнатсин.

11. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги соҳага тегишли олий таълим муассасалари битирувчи талабаларининг амалиёт қишлоқ хўжалиги ва мелиорация техникаларини синов ҳамда сертификатлаш ишларига интеграция қилишни таъминласин.

12. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги мақсаддор вазирилик ва идоралар билан биргаликда уч ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига:

қонун ҳужжатларига ушбу қарордан келиб чиқадиган ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида тақдир қиритсин;

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Қишлоқ хўжалиги техникаси ва технологияларини сертификатлаш ва синов маркази фаолиятини ташкил этишга оид Ҳукумат қарори лойиҳасини киритсин.

13. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари ў.И.Барноев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2020 йил 27 июнь

НОЁБ БАЛИҚ ТУРЛАРИ НОРИН ДАРЁСИ БЎЙИДА ЕТИШТИРИЛЯПТИ

Инсон саломатлиги учун фойдали маҳсулотлар орасида балиқнинг алоҳида ўрни бор. Одам организмига зарур озуқа элементлари билан тўйинган балиқ маҳсулотлари жаҳоннинг кўплай давлатларида энг кўп истеъмол қилинадиган егуликлардан бири ҳисобланади.

Мамлакатимизда ҳам сўнгги йилларда ушбу саноат салохиятини ошириш, аҳоли таомномасини шу турдаги егуликлар билан бойитиш, соҳага инновацияларни жорий этиш, тоғолди ҳудудларда интенсив усулда балиқ етиштириб, экспорт ҳажминини кенгайтириш борасида олиб борилаётган ишлар натижасида аҳолининг арзон ва сифатли балиқ маҳсулотларига бўлган эҳтиёжи қондирилмоқда.

Мазкур соҳада фаолият юритаётган тадбиркорлик субъектларига субсидия ва имтиёзлар берилиши туфайли ҳозир юртимиздаги 4 мингта яқин балиқчилик хўжалигида йилга 190 минг тонна балиқ етиштириляпти. Ҳудудларда, айниқса, интенсив усулда балиқ парваришлаш корхоналари сони ортиб бормоқда. Жумладан, 2019 йилда Наманган вилоятда балиқ етиштириш 6 минг 932 тоннани ташкил этган бўлса, жорий йилга келиб, бу кўрсаткич 20 минг тоннага етиши кутилмоқда.

Президентимиз 26 июнь куни Наманган вилоятига ташрифи чоғида Учқўрғон туманидаги ноёб балиқ турларини етиштиришга мўлжалланган ана шундай йирик корхоналардан бири — "DB Group Eco" фаолияти билан танишди.

ҚИЙМАТИ 40 МИЛЛИАРД СЎМГА ТЕНГ ЛОЙИҲА

Корхонанинг йиллик ишлаб чиқариш қуввати 1500 тонна бўлиб, бу ерда

Европа тажрибаси асосида интенсив усулда форель, лосось каби ноёб балиқ турларини етиштириш йўлга қўйилган. Икра ва балиқ озукаси Дания ҳамда Германиядан келтирилади. Асосан, чуқур ва кислородга тўйинган сувларда яшайдиган, совуқсавар ушбу балиқ турларини етиштириш учун корхона ҳовузларига сув унга яқин жойдаги Норин дарёсидан қўйлади ва айланма оқим билан яна дарёнинг ўзига қайтади. Бундан ортиқча сув ва энергия ресурслари сарфланмайди.

Қиймати 40 миллиард сўмга тенг лойиҳа Президентимизнинг 2018 йилда виллоятга ташрифидан сўнг ишга туширилган эди. Ушунда тадбиркорларга ишчи бошлаш учун 28 миллиард сўм банк кредити ажратилди. Ҳозир бу ерда 100 та иш ўрни яратилган.

— 2018 йилнинг май ойида давлатимиз раҳбарининг виллоятимизга ташрифи вақтида лойиҳамиз тақдироти ўтказилган эди, — деди "DB Group Eco" корхонаси раҳбари Азиз Даминов. — Лойиҳа маъжул бўлгани боис, интенсив балиқ хўжалигини йўлга қўйишимиз учун 20 гектар ер майдони ажратилди. Уша йил охиригача 5 гектар майдонда ишлар бошлаб юборилди. 2019 йилнинг бошидан эса Даниядан балиқ увилдирикларини олиб келиб етиштиришга киришдик. Орадан бир ярим йил ўтгач, илк маҳсулотларимизни ола бошладик. Корхонада йилга 2 минг тонна форель балигини етиштириш кўзда тутилган бўлиб, ҳозир улар республиканинг йирик савдо тармоқларига етказиб берилляпти.

Халқ орасида хонбалиқ номи билан аталувчи форель балиғи ҳақиқатан ноёб тур бўлиб, унга нафақат ички, балки ташқи бозорда ҳам талаб катта. Шу боис, корхона фаолиятини янада кенгайтириб, йил охирига қадар қўшимча равишда 300 тонна балиқ экспорт қилишни режалаштирган. Бунинг учун корхона тасаруфидеги 5 гектар жойда увилдирик ва чавоқ етиштиришга мўлжалланган ёпиқ сув ҳавзалари ҳамда 66 та ҳовуз барпо этилган. Ҳар бир ҳовузда 10 мингтагача балиқ сақлаш мумкин. Шунингдек, тадбиркорлар келгусида яна бир камёб балиқ тури — осётрни ҳам интенсив усулда етиштиришни мақсад қилган. Асосан, Россияда етиштириладиган ушбу балиқ туридан дунёда энг қиммат маҳсулотлар қаторида турувчи қора икра ишлаб чиқариш мумкин.

КИЧИК ҲОВУЗДА 10 ТОННАГАЧА БАЛИҚ ЕТИШТИРИШ МУМКИН

Юртимизда балиқ етиштиришнинг интенсив усули оммалаштирилаётгани бежиз эмас. Бу табийий усулда балиқ етиштиришга нисбатан анча тежамкор ва замонавий технология бўлиб, кичик майдондан кўп ҳосил олиш имконини беради.

Корхона мутахассисларининг айтишича, оддий ҳовузларда гектаридан 4-5 тонна балиқ олинса, интенсив усулдаги 5-6 сотидаги ҳовуздан 10 тоннагача маҳсулот олиш мумкин. Бундан ташқари, уларда балиқларнинг катта бўлиш муддатини инсоннинг ўзи назорат қила олади. Бу ҳовуздаги сув ҳароратини керакли даражада ушлаб, сунъий равишда фасл алмаштириш ҳисобига йўлга қўйлади.

Мазкур ҳовузларга ҳосилдорликни оширишга хизмат қиладиган, кислород доимо етарли бўлишини таъминлайдиган аэзатор аппарати ўрнатилган. Балиқларнинг овқатланиш вақти ва рақсонли ҳам 24 соат давомида назоратда бўлади. Натижада балиқлар тез етилиб, маҳсулдорлик ортади. Форель ва лосось бошқа балиқлар каби мавсумий маҳсулот бўлмагани боис, ҳар ойда ҳосил олиш имкони мавжуд.

ЙИЛИГА 2 МИНГ ТОННА ТАЙЁР МАҲСУЛОТ

Балиқ увилдириқдан то товар ҳолатига еттунига қадар 1–1,5 йил парваришланади. Айни вақтда корхона ҳовузларида балиқ етиштириш билан бирга, 1 гектар ҳудудда қурилган қайта ишлаш цехида ярим тайёр маҳсулотларни ишлаб чиқариш ҳам йўлга қўйилган. Бу ерда форель балиғи музлатилган, совуқ ва иссиқ дунда, филе ва кам тузланган ҳолда ички бозорларга чиқарилмоқда. Бир

йилда 2 минг тонна тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш қувватига эга цехнинг ўзиде 30 киши доимий иш билан таъминланган.

Цехда маҳсулотлар энг замонавий ускуналар ёрдамида қайта ишланади. Хорикдан келтирилган охириг моделдаги универсал печда нафақат балиқ, балки исталган гўшт маҳсулотини дундаш мумкин. Бир вақтнинг ўзиде 2 тоннага яқин маҳсулотни минус 40 даражагача шок ҳолатида музлатадиган камералар эса атиги 2 соат ичиде ўз вазифасини аъло даражада "яқунлайди". Бу ерда маҳсулотлар 100 тонна сийғимга эга музлатгич омборларида сақланади.

Ишлаб чиқарилган маҳсулотлар ҳозир маҳаллий бозорларимизга тарқатилляпти. Тез орада уларни Сингапур, Россия, Хитой бозорларига чиқариш ва йиллик экспорт ҳажмини 2 миллион долларга етказиш режалаштирилган.

ЯНГИЧА ЁНДАШУВ: ҲОВУЗ СУВЛАРИ ИССИҚХОНАГА ЙЎНАЛТИРИЛАДИ

"DB Group Eco" корхонасига фаолиятини янада кенгайтириб, балиқ маҳсулотларини ишлаб чиқариш ҳажминини ошириш мақсадида туман ҳокимлиги томонидан қўшимча 50 гектар ер ажратилди. Бу ерда сингапурлик инвесторлар билан ҳамкорликда қўшма корхона ташкил этиш кўзда тутилган. Корхона раҳбарининг айтишича, ушбу ер майдонининг бир қисмига энг илгор технологиялар асосида тўлиқ автоматлаштирилган, интенсив усулдаги балиқ хўжалиғи қуриلسа, бошқа қисмида гидропоника усулидаги замонавий иссиқхона барпо этилади.

— Гап шундаки, форель балиғи етиштириладиган ҳовузлардан чиқадиган сувдан қишлоқ хўжалиғи ерларида фойдаланиш ниятида яхши самара беради, — дейди Азиз Даминов. — Бундай сув минералларга бой бўлгани боис, ерга ортиқча ўғит солишни талаб этмайди. Шу боис, биз ана шу сувдан самарали фойдаланиш ҳамда аҳоли дастурхонига сифатли озиқ-овқат маҳсулотларини етказиб беришга ўз ҳиссамизни қўйиш мақсадида ажратилган ернинг бир қисмида иссиқхона қуришга қарор қилдик. Унда мавсумга қараб кулупнай, помидор, бодринг маҳсулотлари етиштирилади.

Президентимиз корхона фаолияти билан танишиш жараёнида балиқларнинг

таннархини пасайтириш бўйича бир қатор топшириқлар берди. Бундай ноёб балиқ турлари аҳоли учун ҳамёнбоб бўлиши керак. Бунинг учун эса балиқ озукаси ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш зарур. Таннарх тушса, бозори чаккон бўлади, одамлар дастурхонига балиқ этиб боради, тадбиркор ҳам фойда олади", деди давлатимиз раҳбари.

Айни пайтда "DB Group Eco" каби балиқ етиштирувчи корхоналарнинг ноёб турдаги балиқлар озукасини хориж давлатларидан келтиришга мажбур бўлаётгани балиқ маҳсулотлари таннархини оширишга сабаб бўляпти. Боиси, ноёб балиқлар, хусусан, форель учун сифатли озукани нафақат бизда, балки МДХ давлатларидан ҳам топиш қийин. Улар фақат Европа мамлакатларида ишлаб чиқарилади.

— Балиқлар учун озуқа емини Нидерландиянинг бу борада энг етакчи ҳисобланган "Altech Corpens" компаниясининг Германиядаги заводидан олиб келамиз, — дейди Азиз Даминов. — Президентимиз эм ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш мақсадида Учқўрғонда ана шу ем заводини қўшма корхона сифатида қуриш топширигини берди. Ҳозир корхона билан ҳамкорлик меморандуми имзоланган. Тез орада қурилиш ишлари бошланиб, қўшма корхона 2022 йилда ишга туширилиши режалаштирилган. Айтиш жоизки, мазкур корхонанинг қурилиш кўплай балиқ хўжалиқларидаги озуқа еми билан боғлиқ муаммоларни бартараф этади.

Йиллик қуввати 10 минг тоннага тенг бўлган ем заводининг бир гектаридан 10 тонна маҳсулот олиш кўзланган. Қўшма корхона ишга тушгач, нафақат мамлакатимиздаги балиқ хўжалиқларини сифатли ем билан таъминлаш, балки қўшни давлатларга маҳсулот экспорт қилиш имконияти пайдо бўлади.

Таъкидлаш керакики, Учқўрғон туманида қўлланилаётган балиқ етиштиришдаги бу замонавий тажриба Наманганнинг Мингбулоқ, Уччи, Поп ва Норин туманларида ҳам турли шаклда татбиқ этилиб, 299 миллиард сўм қийматга эга 75 та янги лойиҳани амалга ошириш кўзда тутилган.

ХОЛИСЛИК ВА ҲАҚҚОНИЙЛИК — журналистиканинг энг асосий мезони

“Биз бўлғуси журналистларимиз чуқур билим ва касб маҳоратини, она тилимиз билан бирга чет тилларни, фаол фуқаролик позициясини, ахборот-коммуникация технологиялари, нотиклик малакасини пухта эгаллашларига алоҳида эътибор қаратишимиз зарур. Ана шундай етук кадрларни тайёрлашда, энг аввало, ўзимизнинг бой маънавий меросимизга таянсақ, албатта, натижа бўлади. Бу борада жадидлар, хусусан, бу йил 145 йиллик таваллуд санаси кенг нишонланаётган улуг аллома ва публицист Махмудхўжа Бехбудийнинг миллий журналистика мактаби, айниқса, муҳим аҳамиятга эга. Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети талабалари учун Махмудхўжа Бехбудий номидаги стипендияни таъсис этсак, ўйлайманки, бу ҳам ёшларимизни миллий ғоя руҳида тарбиялашга хизмат қилади”.

Шавкат МИРЗИЁЕВ

Шерзод ҚУДРАТХЎЖАЕВ,
Журналистика ва оммавий коммуникациялар университети ректори:

— Президентимизнинг матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига йўллаган байрам табригида университетимиз талабалари учун миллий журналистика дарғаси бўлиши Махмудхўжа Бехбудий номида махсус стипендия ташкил қилиш тўғрисида билдирилган таклиф барчамизни қувонтирди. Бу стипендия талабаларимизга улкан рағбат ва шижоат бериши шубҳасиз. Бундан руҳланган ёшларимиз буюк аждодимизга муносиб издош бўлиш учун интиладилар, ўзбек журналистика мактабининг шонли тарихи давомчилари бўладилар. Шунингдек, давлатимиз раҳбари кадрлар тайёрлаш борасида аҳамият

қаратишимиз керак бўлган жиҳатларга алоҳида урғу бериб ўтди. Хусусан, бўлғуси журналистларимизнинг ўз соҳаларида чуқур билим эгаллашлари, касб маҳоратини теран ўзлаштиришлари, она тилимиз билан бирга, чет тилларни пухта ўрганишлари, фаол фуқаролик позициясини намоён этишлари, ахборот-коммуникация технологияларини мукаммал билишлари, нотиклик малакасини ошириб боришларига ҳам алоҳида эътибор билан ёндашшимиз зарур.

Мен ҳамиша жадид боболаримиз ҳақида ёзилган мақолаларни, архив маълумотларини ўқиган пайтимда ўша мустабид тузум даврида шунчалик доворак ва салоҳиятли бўлиш учун қаердан куч олдилар экан, дея ҳайратланиман. Албатта, улар юксак илм ва маърифатдан куч олганлар. Эътиқодларимиз мустаҳкамлиги боис, иродалари ҳам метин каби бўлган. Айни пайтда юртимизда ёш авлодни тарбиялашда беҳиз илм ва маърифатни ривожлантиришга, ўқитувчиларнинг салоҳиятини оширишга, мактабларимиздаги муҳитни яхшилашга эътибор қаратилаётгани йўқ. Маънавий пойдевори мустаҳкам, эътиқоди юксак бўлган инсонни ҳеч нарса маҳв эта олмайдди.

2018 йилнинг 24 май кўни Президентимизнинг “Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети ташкил этиш тўғрисида” қарори эълон қилинган эди. Мазкур қарор, айтиш мумкинки, жаҳон ахборот макони глобаллашувнинг кучайиши шароитида оммавий ахборот воситаларининг дунёда содир бўлаётган воқеаларга тез ва мос

равишда муносабат билдиришини тўлақонли таъминлаш, Ўзбекистонда амалга оширилаётган демократик ўзгаришлар ҳақида мамлакатимиз аҳолисини, дунё ҳамжамиятини ўз вақтида ва ҳолисона хабардор қилиш тизимини такомиллаштириш мақсадида қабул қилинганди.

Қолаверса, ўша пайтда ва ҳозир ҳам оммавий ахборот воситаларининг ривожланиши, давлат ва нодавлат даврий босма нашрлари, телерадиостудиялар, тахририят-матбаа комплекслари микродор ҳамда сифат жиҳатидан ўсиши, фуқаролик жамияти институтлари, реклама агентликлари, ахборот хизматлари, медиакоммуникация, интернет журналистиканинг шаклланиши ва тобора ривожланиб бориши рақобатбардош, янги шарт-шароитларда ишлай оладиган журналист кадрларни тайёрлаш заруратини тақозо этганди.

Ҳар қандай соҳага диплом олгач, мўмай пул топиш учун кириш мумкин. Аммо журналистикага бундай талаб билан кириб бўлмайди. Энг аввало, ҳақиқий журналист бўлиш, ниманидир ёза олиш ёки қандайдир қўрсатув тайёрлаш учун ҳам Аллоҳ берган иқтидор, истеъдод бўлиши керак. Чунки журналистикани битирган ҳамма ҳам зўр журналист бўлавермайди.

Мен ҳамиша журналист ҳалол, ҳолис, доворак бўлиши керак, деб ҳисоблаганман. Шу билан бирга, нимадир сўз айтиш учун ўн марта, юз марта бўлсин, фактларни текширишдан, одамлар ҳақида сўз кетганда эса объект эмас, тирик одам тўғрисида гап айтаётганимиз, эртага сен нотўғри ишлаган сўз бир

инсоннинг ҳаётини изидан чиқариши мумкинлигини англашнинг керак, деган фикрни илгари сураман.

Университетда, аввало, таълимга катта аҳамият қаратилади. Талабаларимизнинг ўз ўстиларида ишлашлари ҳам тизимли ва изчил равишда йўлга қўйилган. Биринчи навбатда, амалий машғулотларни қўлайтириш, таълимни кредит-модуль тизимига ўтказиш жараёнида болаларда танқидий фикрлаш, ёзма коммуникация имкониятлари ва кўникмаларини ошириш, амалий журналистик медиаойихаларни ҳаётга табиқ этиш орқали журналистик таълимни йўлга қўйиш ишлари олиб боришмоқда. Бундан ташқари, биз фаолиятимизнинг илк йилларидаёқ талабалар ўртасида, гарчи улар эндигина биринчи босқич талабалари бўлишса-да, “media start-up”лар танловини ўтказдик. Бу жараёнда талабалар ўзларини фақатгина мухбир ёки дейлик, маълумотни ёритиб, етказиб беришчи ходим сифатида хис қилиб эмас, балки мустақил медиаойихалар ишлаб чиқа оладиган, замон ва бозор талабларига мос бўлган оммавий ахборот воситалари намунасини яратадиган замонавий кадрлар сифатида ҳаракат қилишган. Бундай танловлар, ўз навбатида, янги медиамақомага янги журналистикойихаларни олиб кириш имкониятини янада кенгайтирди.

Биз ўз фаолиятимизни шу зайдда давом эттириб бораверамиз ва келгусида мазкур йўналишда чет эллик ҳамкорларимиз билан икки томонлама манфаатли алоқаларни йўлга қўйишни режалаштирганмиз.

Ҳалим САИДОВ,
жадидшунос,
филология фанлари номзоди:

— Ўттиз йиллик муҳлис — тадқиқотчи сифатида улуг бобомиз Махмудхўжа Бехбудий номи юқори минбарлардан янграса, ҳар гал кўзга ёш келадиган бўлиб қолди. Бу ҳам қувонч, ҳам қайғу кўз ёшлари.

Қайғу шундаки, Бехбудий юрт озодлиги йўлида оқибатни англаган ҳолда бошини мустаплак жаллоди қундасига қўйган ҳолда миллатни маърифатли қилишга интилагани ва қатл этилгани, узоқ йиллар унинг пок номи, қабри халқдан яширилгани, хотираси оёқ ости қилинди.

Қувонч шундаки, 145 йиллиги нишонланаётган фурсатда Бехбудий номи ва унинг хизматлари Ўзбекистон Президентининг муурожаати, нутқларида бир неча маротаба эътироф этилди.

Бунинг натижаси ўлароқ, унинг муборак номини абадийлаштириш йўлида савобли ишлар амалга оширила бошланди. Пойтахтнинг Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий бонига Адиблар хибонасида унинг ҳайкали ўрнатилди, Бехбудий туғилган кунини марказидаги “Самарқанд” газетаси, “Ойна” журнали фаолият қўрсатган ва большевиклар томонидан олиб қўйилган тахририят биноси музейга айлантирилган бўлди. Булар жадидшуносларнинг орузи эди. Президентимизнинг матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига табригида эзгу ишларнинг яна бири амалга ошиши аён бўлди!

Интернет ривожини бугунги ёшларни тезкор ахборот тарқатишга қизиқтирмоқда. ОАВнинг вазифаси, аввало, муштарийларнинг янгиликлардан огоҳ этиш эканлигини тан олган ҳолда айтимазми, журналистиканинг

асоси чуқур таҳлил, мавжуд муаммоларни ҳолис ва ҳаққоний кўрсатиб, муҳокамага олиб чиқишдир. Танқидий таҳлилнинг етишмаётгани ҳақи равишда тилга олинди.

Бу ҳақда гапирганда, миллий медиа майдонимизда замоннинг ўткир талаб ва мезонлари, энг муҳим тенденцияларини очиб бериш, танқидий таҳлил, одамлар кутаётган мавзу ва муаммоларни дадиллик билан ўртага ташлаш ҳали ҳам етакчи ўрин эгалламаётганини айтишга тўғри келади, дейилади табриқда.

Албатта, мавжуд ахвол, воқеа-ҳодисаларни чуқур таҳлил қила оладиган бундай кадрларни Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети етиштириб бериши унинг ташкил этилиши бўйича давлат ҳужжатида белгиланган. Бирок талаба-журналистларни амалиётга, айниқса, таҳлилий журналистикага сафарбар этадиган, давлат раҳбари эътибори даражасидаги омил етишмаётган эди.

Махмудхўжа Бехбудий номидаги стипендиянинг жорий этилиши талаба-журналистларни чуқур таҳлил қиладиган даражада касб маҳоратларини ўрганишларига туртки берадиган қудратли омиллардан бири бўлди, дея оламиз.

Негаки, Бехбудийнинг журналистикага, публицистикага жанрлари орасида танқидий таҳлилга муносабати ўзига хосдир. “Танқид — сараламоқдир”, дейди у бир мақолада. Нима яхшию нима ёмон эканлигини танқидий таҳлил кўрсатиб беришини ва бу келажада ёмонликнинг олдини олишини, тарақиётга йўл очишини халқона тилда тушунтириб берди.

Давлатимиз раҳбари таклифидан илҳом олиб, Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети раҳбарияти ва жадидлар даврини ўрганган мутахассис профессор-ўқитувчилар машварати натижаси ўлароқ, университет ҳузурида талабаларга жадид журналистикаси моҳиятини ўргатиш, ёш изланувчиларни жалб этган ҳолда, илмий-амалий лойиҳаларни амалга ошириш мақсадида ўша даврда чоп этилган газета-журналлар, қатъонага учраган журналистлар фаолияти тадқиқи, тарихоти билан шугулланадиган Махмудхўжа Бехбудий номидаги жадидчилик матбуоти илмий мактаби ҳам ташкил этиладиган бўлди. Уйлаймизки, гоят эзулликка йўрилган бу каби сый-ҳаракатлар бўлажак журналистлар, қолаверса, эртанги эгалари орасидан Махмудхўжа Бехбудийнинг чинакам ворислари етишиб чиқишга хизмат қилади.

Холмурод САЛИМОВ,
Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюشمаси раиси ўринбосари:

— Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига йўллаган байрам табриги ҳам ўзини журналистман, блогерман деган ҳар бир ижодкор кўнглига қандайдир бир ёруклик, кўтаринкилик, қувонч бахш этгани, шунинг бораборида ўз фаолиятига танқидий кўз билан қарашга, янги режа ва марралар ҳақида ўйлашга ундагани бор гап.

Мамлакатимизда кейинги йилларда журналист ва блогерларимиз фаолиятини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, соҳамиз равнақи, матбуот ва сўз эркинлигини таъминлашга катта эътибор берилётганини нафақат юртдошларимиз, балки бутун дунё жамоатчилиги кўриб-билиб турибди. Биз бунга муносиб бўлиш учун, биринчи навбатда, ўқи-изланишни давом эттиришимиз, масъулиятни ҳис қилган ҳолда ўз ишимизга меҳримизни янада оширишимиз, билдириладиган ишонч-ни оқлашга астойдил ҳаракат қилишимиз лозим.

Афсуски, ҳаммамиз ҳам етарли даражада журналистиканинг ростгўйлик ва ҳолислик каби ўлчовларига тўла, ҳар доим амал қилганмиз, дея олмаимиз. Табриқда қайд этилганидек, миллий медиа майдонимизда замоннинг ўткир талаб ва мезонлари, энг муҳим тенденцияларини очиб бериш, танқидий таҳлил, одамлар кутаётган мавзу ва муаммоларни дадиллик билан ўртага ташлаш ҳали ҳам етакчи ўрин эгалламаётганини айтишга тўғри келади. Аксарият ахборот воситаларида ижтимоий салмоғи енгил бўлган, ҳисобот ва баландпарвозлик руҳидаги материаллар ҳануз устунлик қилмоқда.

Манфаатлар тўқнашуви яна авж олган бугунги кунда журналистларимиздан ўз позициясини тўғри танлай олиш, ишга масъулият, касбга содиқлик, бир сўз билан айтганда, ҳар жиҳатдан фаол бўлиш талаб этилади. Бир томонлама ёки муайян фаоллик таъшишчи эканлиги ҳаётнинг ўзи қўрсатиб турибди. Аччиқ бўлса ҳам айтишимиз керак, айни кунда баъзи оммавий ахборот воситаларида фаолият юритаётган айрим журналист ва блогерларимизнинг билим ва малакаси, шижоат ва тажрибаси етарли эмаслиги, муомала маданияти тўла шаклланмагани жамоатчилик ўртасида турли тушунмовчиликлар юзага келишига сабаб бўлмоқда. Бундай ҳолатлар юзага келишининг олдини олиш, ҳамкасбларимизнинг касбий малака ва билимини ошириш, маданиятини юксалтириш ишларига ҳисса қўиш ҳам уюшмамиз зиммасига юкланган вазифалар сирасига қиради. Табриқни қайта-қайта ўқиб чиқар эканман, бу борада ҳали кўп ишлар қилишимиз лозимлиги ҳаёлимдан ўтди. Жамоамиз билан янги иш режа ва дастурлар ишлаб чиқишга киришдик.

Кейинги йилларда мамлакатимиз тарақиётнинг мутлақо янги босқичига қадам қўйди. Турли соҳаларда рўй бераётган ўзгариш ва янгиликлар, давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш, қонуни ва адолат устуворлиги, инсон ҳуқуқлари, очкилик ва ошқораликни, матбуот ва сўз эркинлигини таъминлаш каби йўналишлар бўйича амалга оширилаётган кенг қўламли ишловлар шундай дейишимизга асос бўлади.

Янги Ўзбекистонни куриш, одамларни рози қилиш мақсадида ҳаётга татбиқ этилаётган ана шу сингари демократик ислохотлар аҳамияти ҳамда натижаларини тезкор, ҳолис ва ҳаққоний ёритиб бориш, юзага келган камчилик ва муаммоларни дадил кўтариб чиқиш оммавий ахборот воситаларига, демакки, уларда фаолият юритаётган, кўни кеча ўзининг касб байрамини нишонлаган журналистларимизга, қолаверса, уюшмамизга катта масъулият юклайди.

Абдужалол ТАЙПАТОВ,
“Йилнинг энг фаол журналисти — 2020” танлови ғолиби:

— Ҳаётимиз шиддат билан ўзгариб бормоқда. Жумладан, матбуот соҳасида ҳам чуқур ислохотларга кенг йўл очилди. Олдинги давр билан кейинги икки-уч йилдаги ўзгаришлар ўртасида осмон билан ерча фарқ бор, десак, муболаға бўлмайди. Ҳозирги ошқоралик ва сўз эркинлигини журналистларимиз оруз қилиб яшаган эди.

Бугун Ўзбекистонда, айниқса, нодавлат, хусусий оммавий ахборот воситалари жадаллик билан тараққий этмоқда. Интернет журналистикаси деб атаётганимиз — электрон оммавий ахборот воситаларининг қамрови кенгаймоқда. Улар кун сайин халқ ичига тобора чуқур кириб бормоқда. Ахборот бозорида рақобат муҳити пайдо бўлди.

Ҳамма даврларда ҳолислик ва ҳаққонийлик журналистиканинг оптин қондалари бўлиб келган. Бу мезонларни унутган, унга амал қилмаган журналист, мухбир, блогер муштарий ишончини йўқотди. Ёлгон, олди-қонди, шов-шув хабарларга асосланган ОАВнинг

умри қисқа. Бошқача айтганда, мамлакатимиз раҳбари табригида таъкидланганидек: “Биз бугун ҳуқуқий демократик давлат қураётган эканмиз, журналистиканинг бутун дунёда эътироф этилган, ўзгармас талаб ва мезонларига амал қилишимиз зарур. Бу мезонларнинг энг асосийси — ҳолислик ва ҳаққонийликдир. Бинобарин, матбуот майдонига кирган инсон — у журналист бўладими, блогер бўладими, бундан қатъи назар — ана шу қондаларга амал қилиши шарт”.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг касб байрами муносабати билан соҳа ходимларига йўллаган табригида журналистларнинг машаққатли ва шарафли меҳнати эътироф этилган ҳолда уларни ўз ишига янада масъулият билан ёндашишга даъват этган.

Тан олишимиз керак, гоҳида бирор мавзунинг ёритаётганида журналист ва блогерларнинг билим-малакаси етишмаслиги, шовча-лоқлик, ҳиссиётга берилиш ҳолатлари кўзга ташланмоқда. Ўзбекистон учун тилик бўлмаган айрим воқеа-ҳодисаларни бўрттириш, аҳолига нотўғри маълумотларни тақдим этиш, айниқса, ижтимоий тармоқларда кўп учрайпти. Бу олиб борилаётган катта ижобий ишларимизга соя солмоқда, мамлакат обрўсини туширишга хизмат қилляпти.

Мен ишлайётган Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги (ЎЗА) расмий ахборот агентлиги ҳисобланса-да, соҳадаги ўзгаришларнинг байроқдор бўлмоқда, десам хато қилмайман. Биз ҳаммага, ҳар хил тоифа вакиллари, энг муҳими, турли фикр-мулоҳазаларга минбар бераямиз. Шунинг учун ўқувчиларимиз сони ошиб борапти.

Барча даврларда ҳам журналист халқнинг сўзи, кўзи, юраги бўлиб келган. Биз одамларни ўйлантираётган муаммоларни, уларнинг дарду ташвишларини ҳуқуматга етказиш билан бирга, Президентимиз, давлатимиз юритаётган сиёсатни аҳолига тушунтиришимиз, қабул қилинаётган фармон ва қарорларнинг моҳиятини тарғиб-ташвиқ этишимиз зарур.

— Президентимизнинг кўни кеча йўлаган байрам табриги билан танишиш асосида соҳага дахлдор барча қалам аҳли сингари мен ҳам ўтган йилларни бугунги кунимиз билан беихтиёр муҳожа қилдим. Ютуқ ва камчилиқларимизни таҳлил этдим. Муайян хулосаларга келдим.

Бундан бир йил муқаддам давлатимиз раҳбарининг “Оммавий ахборот воситалари мустақиллигини таъминлаш ҳамда давлат органлари ва ташкилотлари ахборот хизматлари фаолиятини ривожлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори қабул қилинган эди. Бу меъёрий ҳужжат қабул қилингунга қадр бўлган ҳолат кўпчилик қалам аҳлига яхши таниш. Баъзиларини инобатга олмаганда, деярли аксарият ахборот хизматлари номигагина фаолият юритади, матбуот котиби лавозими фақат катта-катта идоралардагина мавжуд эди. Қолаверса, маълумот

Беруний АЛИМОВ,
интернет журналистикаси мутахассиси,
beruniyalimov.uz сайти модератори ва блогер:

— Шиддат билан ривожланиб бораётган бугунги давр, тўб бурилишлар ва ўзгаришларнинг айни палпасида халққа ҳолис ахборот етказиш, амалга оширилаётган тўб ислохотларнинг асл моҳиятини оммавий ахборот воситаларининг турли кўринишлари орқали кенг тарғиб қилиш бугуннинг журналистларидан гоят тезкорлик, профессионалликни талаб қилмоқда. Бу борада фаҳр ва ифтихор билан айтишимиз мумкин бўлган кейинги уч йилдаги ўзгаришларимиз салмоқли бўлса-да, соҳада кузатилаётган камчиликлар ҳам талайгина.

Давлатимиз раҳбарининг матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига бу галги табриги моҳиятида соҳа ходимларига бўлган жуда

катта ишонч, бўлажак журналистларга катта эътибор қаратиш масалалари асосий ўрин тутгани билан аҳамиятли бўлди. Айниқса, танқидий таҳлил, халқни қўйлаётган энг долзарб муаммоларга ҳолис ёндашиш борасида ҳамон камчиликлар кузатилаётганини Президентимиз таассуф билан айтиб ўтди. Дарҳақиқат, халқимиз сўз эркинлиги яхшигина таъминланди, дея соҳа ходимларини эътироф эта бошлаган айни пайтда ҳам баландпарвозлик руҳидаги материалларнинг танқидий руҳдаги материаллардан анча устун экани соҳамиз вакиллари яхши маълум.

Профессионал малака, иختисослашув, глобал мавзули бахслардаги нўноқлик эса айрим журналистларнинг касб маҳоратига паст баҳо берилишига сабаб бўляпти. Айниқса,

ОАВ ходимлари орасида кўп учрайдиган камчиликлардан бири — чет тилларни мукаммал билмаслик бошқалардан бир қадам олдинда юрувчи касб эгаларини аксар ҳолларда мулзам қилиб қўётгани ҳам бор гап. Бундан ташқари, бугун ҳар бир журналист фаолияти давомида ўз ички медиа имижини яратиши лозим.

Бу эса, албатта, ташиқ медиа имижини билан боғлиқ. Айнан шу орқали журналистларимиз Ўзбекистоннинг ташиқ медиа маконидида нуфузини оширишга ҳисса қўишга мақсадга мувофиқ бўлади.

Ўзбекистон янги даврни — очкилик ва шаффофликка асосланган жамиятни куриш босқичини боддан кечирмоқда. Бу йўлда илгаригидек ахборотни яшириш, журналистларнинг маълумотини олишга тўғаноқ бўлиш эмас, улар билан ҳамнафас ҳолда зарур информацияни олишга қўмаклашиш зарур.

ЮРТИМИЗДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН УЛКАН БУНЁДКОРЛИК ИШЛАРИ

халқимизнинг келажакка ишончини мустаҳкамламоқда

Собир ТУРСУНОВ,
халқ депутатлари Тошкент шаҳар кенгаши депутати,
педагогика фанлари доктори

Одатда инсон ҳар бир эзгу ишни бажаришдан олдин уни юракдан ҳис этиб, ният қилади. Ундан кейин эса уни бажаришга интилади. Юраги тоза одамлар хамиша элга яхшилик тилаб, эзгу ишларини амалга ошириш пайида бўлади. Натижасидан кейин уларнинг калбида ғубор қолмайди, бажарган амалларидан роҳатланади.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2016 йилнинг сентябрь ойида беш йил давомида Сергели туманида 500 та кўп қаватли уй қурилишини айтганида, кўпчилик хайрон бўлган эди. Хўш, нега сергелиликлар бунга ишониб-ишонмаганди? Мазкур туман 1966 йилдаги Тошкент zilзиласидан жабрланган оилаларни кўриқ ерларга қурилган уй-жойларга кўчириш натижасида 1967 йил 20 январда ташкил этилган. Уша пайтларда уй-жойсиз қолган оилаларни тезкорликда турар жой билан таъминлаш мақсадида пасткам ёғоч уйлар қуриб берилди. Кейинчалик кўп қаватли бетон плиткали уйлар яккам-дуккам барпо этилди.

жами аҳоли 276 минг нафардан ошди. Замонавий типдаги болалар бочалари, мактаблар, поликлиника, оилавий ҳордиқ чиқариш учун экзоб барпо этилди. Аҳолининг рўзгорини бутлаш, уларга муносиб иш ўринлари яратиш мақсадида Сергели-5А мавзесида "MADENA COLLECTION" масъулияти чекланган жамияти фаолияти йўлга қўйилди. Ушбу тивувчилик корхонасида 100 нафар хотин-қиз тиббиёт ходимлари учун йилга 150 минг дона махсус кийим ишлаб чиқармоқда.

Транспорт ва коммунал хўжалик инфратузилмасини ривожлантириш бўйича қатор лойиҳалар амалга оширилмоқда. Жумладан, "Ўзбекистон темир йўллари" АЖ томонидан қиймати 83 миллион доллар бўлган, 7 километр узунликдаги Сергели ер усти метроси қурилмоқда. Одамларнинг бугунги ўтаётган кунидан розилиги уларнинг юз-кўзларида, сўзларида зоҳир бўляпти. Сайловчилар билан учрашганимизда, бунга кўп бора гувоҳ бўламиз. Айниқса, фахрийларимиз бугун ҳаётида рўй бераётган ўзгаришлар ҳақида жўшиб гапирди. Улар 2017 йил бошида Сергели тумани аҳолиси 150 мингтани ташкил этганини, илгари ҳудудда 1 та туғрухона, 1 та кутубхона, 4 та поликлиника фаолият юритган, бирорта

ҳам дам олиш маскани, истироҳат боғи, меҳмонхона, шифохона бўлмаганини эслаб, бугунги яратилаётган шароитлардан мамнун эканини қайта-қайта сўзлайдилар.

"Илгари вилоятдан меҳмонлар келса, қаерда айлантиришни билмасдан, пойтахт марказига борардик. Меҳмонларнинг шундай "тупканинг туби"да яшайсанми, қишлоғимиз обод-ку бу ерлардан, деган гаплари қалбимни тешиб ўтарди.

Келсин, энди менинг уларга айтадиган гапларим бор".

Ушбу қалб сўзлари, ҳеч муболағасиз, шу туман фуқароларидан бирининг гапи. Ҳақиқатан, "Flowers Garden Park" бугун туман аҳолисининг фахрига айланди, десак хато қилмаймиз. Умумий майдони 10 гектарли мазкур объектнинг 5 гектари боғ, 5 гектари гул сотиш маркази. Бу ерга 30 турдаги 6 мингдан ортиқ манзарали дарахт, 20 турдаги 60 мингдан зиёд бута келтириб экилган. Аҳолининг кўнгилли ҳордиқ чиқариши учун ресторан, савдо шохобчаларини ташкиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилган. Айниқса, инвестор — Туркиянинг "Natural Peyzaj" ширкати билан ҳамкорликда бунёд этилган мазкур боғда 200 та иш ўрни яратилгани туман ахли учун зўр қулайлик бўлди.

Бугун инсоният катта синовни бошдан кечирмоқда. Сўнгги уч ойлик карантин шароитидаги ҳаёт кўллаб мамлакатларни иқтисодий танг аҳволга солиб қўйди. Ишсизлик, озик-овқат етишмовчилиги каби ўта долзарб муаммолар олдида бўлиш мумкин эмасдай туюлиб қолди кўллаб давлатларда. Минг шўқри, тезкор қурилган чоралар, узоқни кўра билиб олиб борилаётган сиёсат туфайли Ўзбекистонда ривожланишнинг ҳеч бир жабҳасида иш тўхтаб қолгани йўқ. Натижада республиканинг иқтисодий барқарорлиги сақланиб қолмоқда. Аҳолини инқироз ҳолатидан талафотларсиз олиб чиқиш, озик-овқат захирасини тўлдириш борасида амалий чоралар тўхтатилмаяпти.

Яқинда Президентимизнинг Сергели туманига ташриф буюриб, мутасаддилар,

аҳоли вакиллари билан бўлиб ўтган учрашувда: "Бугун бу ерга келишимдан мақсад — коронавирус пандемияси туфайли юзага келган ҳозирги мураккаб вазиятда халқимизни нималар ўйлантираётгани, одамлар ҳаётини яхшилаш учун яна нималар қилиш кераклигини биргаликда фикрлашиб олиш", дея айтган сўзлари кўпчилиكنинг руҳини кўтарди.

Давлатимиз раҳбари тумани янада ривожлантириш бўйича амалга ошириладиган ишлар, аҳоли фаровонлигини таъминлаш, бошқарувни самарали ташкил этиш мақсадида ушбу ҳудудда Тошкент шаҳар ҳокимлигига тўғридан-тўғри бўйсунадиган алоҳида Янгиҳаёт кичик туманини ташкил этиш тақдирини билдиргани одамларнинг эртанги порлоқ ҳаётига бўлган ишончини янада мустаҳкамлади. Жумладан, туманда жорий йилда умумий қиймати 1,8 триллион сўмлик 61 та инвестиция лойиҳаси амалга оширилиб, 5 мингдан зиёд иш ўрни яратиш режалаштирилган. 22 та лойиҳа бўйича 83 миллион доллар миқдорда хорижий сармоялар ўзлаштирилади. Тошкент қурув заводида хитойлик ҳамкорлар билан бирга 85 миллион доллар инвестиция эвазига йилга 500 минг тонна металл лист ишлаб чиқариш қувватлари ишга туширилиши режалаштирилаётгани ана шулардан биридир.

Шунингдек, кичик бизнес ривожлантирилиб, аҳоли ташаббуслари давлат томонидан қўллаб-қувватланади. Оқова сув ва иситиш тармоқларини яхшилаш, марказий иссиқлик тизимини ёпиқ тизимга ўтказиш орқали модернизация қилиш бўйича ишлар амалга оширилади.

Брифинг

Марказий карантин лабораторияси ишга туширилади

Соҳиба МУЛЛАЕВА,
"Янги Ўзбекистон" мухбири

Охириги 2 йил ичида республикаимизда етиштирилаётган 78 турдаги мева-сабзавот маҳсулотларини 19 та давлат бозорларига олиб чиқиш учун рухсат олинган. Маълумотларга кўра, тадбиркорлар энг кўп — 58 хил маҳсулотни Японияга экспорт қилаётган бўлса, энг кам, яъни икки хил мева-сабзавотни Индонезияга етказиб бермоқда.

АОКА ҳузуридаги штабда Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўздавкаринтин инспекцияси томонидан ташкил этилган брифингда айтилишича, жорий йил бошидан бундан карантин остидаги 842 минг тоннадан зиёд маҳсулотлар экспорти амалга оширилиб, уларга 57 минг 905 та фитосанитар сертификат расмийлаштириб берилган. 1 миллион 800 минг тонна маҳсулот импорт қилиниб, уларга 59 минг 743 та карантин кўриги далолатномаси тақдим этилган. 54 турдаги қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари бўйича техник маълумотлар тайёрланиб, 60 та хорижий давлатга юборилган.

Модулли логистика марказлари нима?

Халқимизда "Отангни онангта бепардоз кўрсатма", деган нақл бор. Чет давлатларга экспорт қилинаётган ҳар бир маҳсулот Ўзбекистоннинг юзи ҳисобланади. Демак, унинг сифати ва таъми ўрама мамлакатимизнинг жажон бозоридagi ўрни, келгусидаги нуфузини белгилаб беради. Шундан келиб чиққан ҳолда, Ўздавкаринтин инспекцияси модулли логистика марказларини ташкил этиш бўйича ўз тақлифларини тақдим этди. Бундан мақсад тадбиркорларга мева-

сабзавот маҳсулотларини экспортга тайёрловчи саралаш, қайта ишлаш, қадоқлаш бўйича мавжуд қувватлардан йил давомида тўлиқ фойдаланишни йўлга қўйиш ва ишчи ходимлар бандлигини таъминлашдир. — Модулли логистика марказларини ташкил этишда ҳудудларнинг мева-сабзавот маҳсулотларига ихтисослашуви алоҳида эътиборга олинди, — дейди Ўздавкаринтин инспекцияси матбуот котиби Дурдона Очилова. — Шунингдек, пишиш давридан келиб чиқиб, ҳосилни қабул қилиш пунктлари, саралаш, қайта ишлаш, яъни қуриш, музлатиш, сублимация, консерва, шарабат ва жам маҳсулотлари учун қадоқлаш цехларини зарарсизлантириш ва совуқ билан ишлаш бериш технологиялари йўлга қўйилди.

Мобиль лабораториялар жараёни тезлаштиради

Модулли логистика марказлари саннат боғлари, иссиқхоналар, фермер ва деҳқон хўжаликларида жажон бозорида экспортга қўйиладиган талабларга мувофиқ, маҳсулотларни фитосанитария ва озик-овқат маҳсулотлари хавфсизлиги нўқтаи назаридан Global GAP, ORGANIC, GMP стандартлари асосида етказиб беришни таъминлаш ҳақида ўзида ёрдамчи занжир комплекси, хусусан, лаборатория мажмуаси, транспорт логистикаси жамматлари, ўқитиш марказлари, маркетинг ва савдо уйлари мижасам этили лозим.

Брифингда хабар берилишича, яқин кунларда Марказий Осиёда ягона бўлган, барча қулайликларга эга, замонавий стандартларга тўлиқ мос келувчи марказий карантин лабораторияси ишга туширилади. Экспортга юкланаётган маҳсулотларни лаборатория экспертизасидан ўтказишни тезлаштириш мақсадида ҳудудий ўсимликлар карантини давлат инспекциялари қўшимча 10 та замонавий сайёр (мобиль) лаборатория билан таъминланиб, яна 5 та ана шундай лаборатория фойдаланишга топширилади. Шунингдек, ҳозирги кунда республика бўйича 205 та ўсимликлар клиникаси ташкил қилинган бўлиб, яна қўшимча 200 таси очилиши режалаштирилган.

Рақамли технологиялар

Бухоро марказида янги IT-марказ иш бошлади

Рисолат МАДИЕВА,
"Янги Ўзбекистон" мухбири

Бухоро вилоятида аҳолини IT-мутахассисликлар бўйича ўқитиш, компьютер технологиялари ва интернетдан самарали фойдаланишни йўлга қўйиш мақсадида замонавий инфратузилма билан жиҳозланган янги IT-марказ ишга туширилди.

Марказнинг очилиши юздан ортиқ янги IT-корхона барпо этиш, 35 мингдан ортиқ тингловчини қабул қилиб, мингдан зиёд давлат хизматчисини малакасини ошириш имконини беради. Информатика фани ўқитувчилари ҳам ахборот технологиялари бўйича малакасини ошириши мумкин.

Талабаларнинг кўникмасини ошириш мақсадида турли амалий ва лаборатория машғулотлари, қўшма лойиҳалар, шунингдек, Бухородаги IT-марказ резидентлари билан филанс ва стартап лойиҳаларни ўтказиш режалаштирилган.

Таъкидлаш жоизки, шу йил охирига қадар Бухоро вилоятида яна 6 та, 2021 йил сўнгигача эса жами 13 та IT-марказ очилади.

Бундан ташқари, 2020 йил охирига бориб "Бир миллион дастури" лойиҳаси доирасида ҳудуддаги 533 та мактабнинг 7–11-синф ўқувчиларини ахборот-коммуникация технологиялари бўйича ўқитиш режалаштирилган.

Ушбу чора-тадбирларни амалга ошириш натижасида 2022 йил охиригача Бухоро вилоятида АКТ соҳасига ихтисослашган 2 минг нафар малакали мутахассис тайёрланади.

Ўрта Чирчиқда Сербия наъматаги ўстириляпти

Аброр УМАРКУЛОВ,
"Янги Ўзбекистон" мухбири

Ўрта Чирчиқ туманидаги "Ўртабўя" маҳалласида "Healing herbs & organics" масъулияти чекланган жамияти ишга тушганидан бери қарийб 65 киши ишли бўлди. Шулардан 45 нафари мавсумий ишчи бўлса, 20 нафари доимий иш жойига эга. Лойиҳа тўлиқ қувватда ишга тушган тақдирда қарийб 500 та янги иш ўрни яратилади.

Инновация

Шухрат ХЎЖАЕВ,
журналист

Бугун замон ўзгармоқда, барча соҳаларда одамларнинг талаби ошиб бормоқда. Халқимизнинг тиббий маданияти ҳам юксалиб, энг сўнгги усул ва русумларда хизмат кўрсатилишини истаиди. Шу боис, кейинги йилларда чекка-чекка қишлоқларимизда ҳам "электрон поликлиника" деган янги атама тез-тез қулоғимизга чалинмоқда.

"Электрон поликлиника" тизими — қишлоқларимизда

Электрон поликлиника тажрибаси ривожланган мамлакатларда анча илгари ўзини оқлаб, қўпгина давлатлар бу тизимдан фойдаланишда эришган ютуқларга эришган. Мазкур тизим тиббий қишлоқларда рўйхатда турувчи ҳар бир шахсининг тўлиқ тиббий маълумотлари жамланган автоматлаштирилган электрон амбулатор электрон картани юритиш, ҳудудда яшовчи аҳолига онлайн усулда, яъни уйдан чиқмасдан яшаш жойи бўйича оилавий поликлиника шифокори қабулига ёзилиш, фуқарога қулай вақтда тиббий хизмат олиш имконини бериши билан афзалдир.

Қашқадарё вилоятида "электрон поликлиника" тизимини жорий этиш борасида Қарши шаҳри, Қарши ва Китоб туманларида дастлабки тажрибалар жорий этилди.

— "Электрон поликлиника" тизими орқали ҳар бир фуқаро саломатлигида донор барча маълумотлар ягона электрон базасга жамлангани, — дейди вилоят солиқчи саклаш бошқармаси бошлиғи ўринбосари Шерали Нурматов. — Айтилаик, фуқаронинг қон гуруҳи, ёшлигида қандай касаллик билан оғиргани, нимага аллергияси борлиги, аввал қандай муолажалар олгани сингари барча маълумотлар бу базасда акс этиб туради. Поликлиника шифокори бемор ҳузурига келгунига қадар у ҳусусида барча маълумотларга эга

бўлади. Бу биринчи навбатда, тизимда кўпчилиكنинг вақтини оладиган ортиқча қорозбозликка барҳам беради. Вақт тежаланиб, тиббий хизмат сифати ва самарадорлиги ошади. Мазкур тизимни йўлга қўйиш мақсадида тиббиёт муассасаларини ахборот технологиялари билан таъминлаш, интернет сифатини яхшилаш чоралари қўрилмоқда. Келгусида тиббий электрон тизим қундалиқ ҳаётимиздан мустаҳкам ўрин олиши ва улкан қулайликлар яратиши шубҳасиз.

Қарши шаҳридаги марказий тиббиёт биносидан ташкил этилган электрон поликлиникада рўйхатда турувчи ҳар бир фуқаронинг тиббий маълумотлари жамланган электрон тиббий картани тузиш, барча хоналарни замонавий компьютер жамланмалари ҳамда тезкор интернет тармоғи билан таъминлаш борасида қатор ишлар амалга оширилган. Кутиш загида ўрнатилган монитор орқали фуқаролар шифокорлар қабулидаги навбатларини кўриб туриш, жойлаштирилган электрон кутубхонадан фойдаланиб, вақтларини мазмунли ўтказиш имкониятига эга бўладилар. Бу эса кутиш тирбандлигидаги нўқайликлар олдини олади.

Яна бир эътиборли жиҳат, қишлоқда — вилоятнинг Қарши туманидаги "Омонтепа" маҳалласи ҳудудида жойлашган 52-оилавий поликлиникада ҳам мазкур тизимни жорий этиш борасида бир қатор ишлар амалга оширилди.

Қайд этиш жоиз, мазкур оилавий поликлиникада тез тиббий ёрдам бўлими, аёллар маспахатхонаси, ўсмир қизлар саломатлиги хонаси, фундаментал диагностика бўлими, иктомийи дорихона бор, шунингдек, терапевт, гинеколог, хирург, стоматолог сингари қўллаб-мутоахассислар фаолият кўрсатмоқда.

Қишлоқларимизда ана шундай замонавий тиббий хизмат таъминлаш кириб келиши халқимизнинг соғлом турмуш тарзига ижобий таъсирини ўтказиши шубҳасиз.

АҚШ доллари корхона маблағидан бўлса, 2,2 млн. АҚШ доллари "ASIA ALLIANCE BANK" кредитидир. Қўшимча ер майдонлари ажратилиши билан кредит ҳам ажратилади. Ушбу кредит маблағлари ҳосилни қайта ишлаш заводини қуришга йўналтирилади.

Бундан ташқари, "Healing herbs & organics" МЧЖ далаларида малина, наъматак ва маймунжон қўчатлари ҳам парваришланмоқда.

Серкўёё заминимизда етиштирилган шифобахш экинлар Хитой технологиялари асосида қайта ишланиб, аҳоли саломатлигини асраш йўлида аскадади, даромадни эса иқтисодиётимизга улкан ҳисса бўлиб қўйилади.

Маълумот учун қўшимча қилиш лозимки, ушбу лойиҳа МДХда ягонадир.

Таълим

Дилноз РЎЗИЕВА,
Низомий номидаги ТДПУ кафедра мудири,
педагогика фанлари доктори, профессор

Замоннинг шиддат билан ривожланиши, фан-техника тараққиёти, инновацион жамиятга бўлган эҳтиёж ёшлар учун кўплаб имкониятлар эшигини очмоқда. Боланинг ўз устида мустақил ишлашига шароитлар янада яхшиланмоқда. Бугунги ёшлардаги мустақил фикр, тезкор қарорлар қабул қилиш, инновацион тафаккур, валелогик онг, интеллектуал салоҳиятга кундалик ҳаёт эҳтиёжи сифатида қаралмоқда.

Дарслик, ўқув қўлланмаларнинг мазмуни, шакли ва қўлланилишига янгича ёндашув талаб қилинмоқда. Мазмун бугунги кун меҳнат бозори талабларидан келиб чиқиб тўла янгиланиши, психологик таъсири кучли қисқа ва лўнда матнлар, расмлар, инфографикалар, CR-codelар билан баён қилиниши, ўқишга қўлайлиги, шакл-ан ўзига жалб қилиши керак. Бола дарсликни нафақат ўқиши, балки томоша қилиши, у орқали бошқа манбаларга мурожаат қила олиши, дарслик асосида расмлар чизиши, ўзи қўли билан бажариб англашига йўл очилмоқда. Жаҳон таърибасида таълим муассасалари ўқув режаларидаги

айрим фанлар оптималлаштирилиб, давр талабидан келиб чиқиб, янги фанлар киритилиши тенденцияси давом этмоқда.

Умумий ўрта таълим мактабларида ТАРБИЯ фанининг киритилиши жуда долзарб ва ўз вақтида қилинган қарор бўлди. Сўнгги уч-тўрт йилликда таълим-тарбия соҳасида замонавий ва оқилона тизим яратиш, ўқитиш методлари, таълим стандартлари, дарслик ва ўқув қўлланмаларини янгилаш зарурлиги, билим беришда чет элдаги илгор таъриблардан фойдаланиш, тарбияда эса миллий анъана ва қадриятларга суяниш муҳимлиги таъкидлаб келинди.

ТАРБИЯ – ЯНГИЧА ЁНДАШУВ АСОСИДА ЎҚИТИШ ТАЛАБ ҚИЛИНАДИГАН ФАН

Тараққиётнинг янги босқичи

Ўзбекистон тараққиётининг янги босқичида миллий ғояни ривожлантириш концепциясини ҳаётга татбиқ этиш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг умумий ўрта таълим муассасалари 1-11-синфларига тарбия фанидан дарслик ва ўқув-методик мажмуаларни яратиш бўйича тузувчилар гуруҳи тасдиқланди. Ишчи гуруҳга педагог, тарихчи, диншунос, психолог олимлар, таърибали мактаб ўқитувчилари жалб қилинди. Халқ таълими вазирлиги томонидан ишчи гуруҳ аъзоларига барча шароитлар яратилиб, вазифалар тушунтирилди. Япония, Бирлашган Араб Амириклар, Сингапур, Малайзия, Қозғоғистон каби давлатларнинг тарбия фанидан яратилган дарсликлари олиб келинди.

Тарбия фани концепцияси, давлат таълим стандарти, дастурлар ишланди, замонавий дарслик ёзишга киришилди.

Концепция мамлакат келажаги бўлиши ёшларни маънан ва жисмонан баркамол қилиб тарбиялаш, фаол фуқаролик компетенцияларини шакллантириш мақсадида умумий ўрта таълим мактабларида ўқитилаётган “Одобнома”, “Ватан туйғуси”, “Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари”, “Маънавият асослари”, “Дунё динлари тарихи” фанларини бирлаштирган ягона тарбия фанининг асосий йўналишларини белгилаб беради. Тарбия фани боланинг иқтидорини ва салоҳиятини рўёбга

чиқариш, давлат ва жамиятнинг ривожига кенг жалб этиш, ташаббусларини етарли даражада қўллаб-қувватлаш мақсадида ҳуқуқий асослар, иқтисодий имкониятлар ва ташкилий механизмларни янада кенгайтиришга хизмат қилади. Шунингдек, концепция яратилиши жараёнида ишчи гуруҳ томонидан Буюк Британия, Япония, Сингапур, Австралия, Бирлашган Араб Амирикларининг ушбу соҳага оид илгор таъриблари таҳлилий ўрганилди, миллий қадриятларимизга асосланган тарбия методларига мурожаат қилинди.

Хорижий таърибани ўрганиб, Абдурауф Фитратнинг: “Оврупо ишларини ўрганмак албатта керакдир. Оврупода ўқимок, овруполикларни инсофли, адолатли деб мактамоқ учун эмас, улардан ўзимизни сақламоқ, тишлитирноқли бўлиш учун керакдир”, деган ўғитлари доим ёдда сақланди.

Чунки шарқ тарбиясининг дурдоналари, миллатимиздаги андиша, ҳамжиҳатлик, меҳнатсеварлик, тadbиркорлик, меҳмондўстлик, хушмуомалалик, каттага ҳурмат, кичкинага иззат фазилатларини камдан-кам халқлар тарбиясида учратиш мумкинлигига яна бир бор амин бўлдик.

Боланинг билим олишига бўлган қизиқиши, ҳавасини оширишда у тарбияланаётган муҳит муҳим ўринни эгаллайди. Оилада ота-оналар, айниқса, ўқимишли ота-оналар ўз фарзандларининг ҳақиқий инсон бўлиб камол топишига ҳаққон эътибор беришлари лозим.

Мирзо УЛУҒБЕК

Тарбия фанини ўқитишга зарурат қандай пайдо бўлди?

Болани тарбиялаш оилада ота-онанинг асосий мақсади ва вазифасидир. Ўз камчиликларини тузатишга қодир бўлган ота-она тарбиячи бўлиши мумкин. Ахлоқий тарбияда энг муҳим воситалар боланинг нафсониятига, ғурурига тегмаган ҳолда, яқкама-яқка суҳбатда бўлиш, унга насиҳат қилишдир.

Ибн СИНО

Шиддат билан ўзгараётган дунёда ўқувчи-ёшларни муваффақиятга ижтимоий ҳаётга тайёрлашда масъулият, мажбурият, ҳуқуқий онг ва маданият, тегран дунёқараш, соғлом эътиқодлилик, маърифатлилик, диний ва миллий бағрикентлик, маънавий, фуқаровий, маданиятлараро, ижтимоий фазилатларни шакллантириш кун тартибидидаги асосий масалаларга айланиб бормоқда.

Кузатишларимизга кўра, ёшлар тарбиясида дунёда юз бераётган мураккаб геосиёсий ва мафкуравий жараёнларга тўғри баҳо бера олмадик, ижтимоий муаммоларни ҳал этишда тўғри қарор қабул қила олмадик ҳаётда ўз ўрнини топиш билан боғлиқ бўлган аниқ мақсадларни шакллантира олмадик сабаб бўлмоқда. Булар, ўз навбатида, сила ва жамият ўртасидаги муносабатларнинг мураккаблашуви, лоқайдлик, ҳуқуқбузарлик, “оммавий маданият”нинг турли кўринишлари осонликча қабул қилиниши каби иллатларнинг кенг миқёсда тарқалишига замин яратди.

Маъжур йўналишдаги принциплал, янгича ёндашувларни такомиллаштириш, стратегик мақсад ва вазифаларнинг концептуал асосларини ишлаб чиқиш кун тартибига чиқиб қолди.

Тарбия фанини яратиш ва узлуксиз таълим тизимига жорий этиш учун ишлаб чиқилган ДТС талаблари асосида бошлангич синфларда (1-4-синфлар) ўқувчилар бу фани ўзлаштириши орқали: орзуларини аниқлай олиш; мақсад қўя олиш ва амалга оширишга ҳаракат қилиш;

масъулиятни англаш; ҳамкорлик қила олиш; этикет қоидаларига эга бўлиш; тўғри ҳаракатларни қўллаб-қувватлаш ва амал қилиш; жараёнларда ташаббус кўрсатиш; ўз-ўзини ривожлантириш ва фаолиятини танқидий таҳлил қила олиш;

Ўрта ва юқори синфга борганда: танқидий тафаккурга эга бўлиш; жамоада ҳамкорлик қила олиш; масъулият ва мажбуриятига амал қилиш; мустақил соғлом фикрга эга бўлиш; этикет қоидаларини ва соғлом турмуш тарзига амал қилиш; жисмоний ва интеллектуал имкониятларини ривожлантириш; фаол фуқаролик позициясини намоён қилиш; ижтимоий борлиқни ҳис этиш ва ундан завоқлана олиш;

Битирувчи синфларда: янги иш ўринларини яратя олиш, меҳнат жамоаси ва мутахассислар билан самарали ҳамкорлик қила олиш; ўз-ўзини ривожлантириш, билимини мунтазам равишда ошириб боришни тизимлаштира олиш; бурж, мажбурият ва ҳуқуқларини билиш ва уларга риоя қилиш; фаол фуқаролик позициясига эга бўлиш; ўз хатли-ҳаракатларини танқидий баҳолай олиш; маънавий-ахлоқий фазилатларга эга бўлиш билан бирга тарғиб ҳам қила олиш сингари билим, кўникама, малака ва компетенцияларга эга бўладилар.

Барча замонларда тарбия масаласи буюк мутафаккирлар, олимларнинг диққат марказида бўлиб келган. Туркистонда биринчилардан асоси мактабга география,

кимё, физика, астрономия фанлари киритилишига таъсир кўрсатган, таълимини реал турмуш билан боғлашга интилган, дарслар оралиғида танаффус, синфдан-синфга ўтишда имтиҳонни жорий этган, таълим тизимининг дунёвий йўналишини кучайтиришга алоҳида эътибор берган, “Биринчи муаллим” (Муаллимни аввал, 1909), “Иккинчи муаллим” (Муаллимни соний, 1912) номли дарсликлари, “Туркий гулистон ёхуд ахлоқ” (1913), “Гулистони мактаб” (1917) “Адабиёт ёхуд миллий шеърлар” (1909-1916, 6 қисм) каби қўлланмалари мактабларда ўқитилган машҳур ўзбек маърифатпарвар, шоир ва жамоат арбоби Абдулла Авлоний тарбия хусусида қўйидагиларни баён қилади: “Тарбия — “Pedagogiya”, яъни бола тарбиясининг фани демакдир. Илми — ахлоқнинг асоси тарбия ўлдугундан шул хусусда бироз сўз сўйлаймиз. Боланинг саломати ва саодати учун яхши тарбия қилмак, танини пок тутмак, ёш вақтидан маслакани тузатмак, яхши хулқларни ўргатмак, ёмон хулқлардан сақлаб ўсдурмакдур. Тарбия қилувчилар табиб кабудирки, табиб хастанинг баданидида касалига даво қилган каби тарбиячи боланинг вужудидидаги жажл маразига «яхши хулқ» деганда давони ичидан, “поклик” деганда давони устидан беруб, катта қилмоғи лозимдур. Зероки, “Ҳассину ахлоқи кўм” амри шарифи узра хулқимизни тузатмакга амр ўлинганимиз. Лекин хулқимизнинг яхши бўлишининг асосий панжаси тарбиядур. Ахлоқимиз биносининг гўзал ва чиройли бўлишига тарбиянинг зўр таъсири бордур, баъзилар “тарбиянинг ахлоққа

Бола қобилиятли ва кам қобилиятли бўлиши мумкин. Қобилият ўз-ўзидан ривожланмайди. Унинг ривожланиши учун болани тарбиялаш керак, тарбия бўлмаса, боладаги қобилият сўнади.

Саъдий ШЕРОЗИЙ

таъсири йўқ, инсонлар асп яратилишида қандай бўлсалар, шундай ўсалар, табиат ўзгармас”, демишлар.

Ёмон хў тузалмайди дармон ила, Ипак ўлмас ип, ранги алвон ила. Бокунг, бир дарахт мевасидур ёмон, Бўлур яхши пайванд, парво билан. Билур ҳар киши аслини рангидан, Ва ёки муланганди зангидан. Лекин бу сўз тўғри эмасдур. Чунки тарбиянинг ахлоққа, албатта, таъсири

бўладур. Орамизда масал борки, “сут ила кирган, жон ила чиқар”, мана бу сўз тўғридур. Расули акрам набийий мухтарам саллоллоху алайҳи васаллам афандимиз: “Бешиқдан то мазорага боргунча илм ўрган”, демишлар. Бу ҳадис шарифнинг маъноси бизларга далилдур. Ҳуқомолардан бири: “Ҳар бир миллатнинг саодати, давлатларнинг тинч ва роҳати ёшларнинг яхши тарбиясига боғлиқдур”, демиш. Шарияти исломияда ўз болаларини яхшилаб тарбия қилмак оталарга фарзи айн, ўз миллатининг етим қолган болаларини тарбия қилмак фарзи кифоядур”.

Тарбия — шахсда муайян жисмоний, рухий, маънавий сифатларни шакллантиришга қаратилган амалий педагогик жараён, инсоннинг жамиятда яшаши учун зарур бўлган хусусиятларга эга бўлишни таъминлаш йўлида кўриладиган чора-тадбирлар йиғиндиси. Яъни тарбия дарсларида болани салом бериш одобидан тортиб, дастурхон атрофида ўтириш, жамоат жойларида ўзини тутиш, миллий қадриятларимизни ўзлаштириш, ўз олдига аниқ мақсад қўя олиш ва шу мақсад сари тизимли ҳаракат қилиш, мактабни тутатганда ҳаётга мослашувчан, интилувчан, ўз мақсадида эришиш учун интиладиган, тadbиркор, мулоқотчанлик кўникмаларини шакллантиришга йўналтирдик. Албатта, тарбия тизимли ва комплекс амалга оширилганда натижавий бўлади. Шу нуқтаи назардан, дарсликда уйга вазифа сифатида ота-оналар, катталар билан ҳамкорликда ишлашга мўлжалланган топшириқлар, лойиҳалар ва кейс топшириқлари мавжудки, улар асосида ишлаш тарбиянинг мақсадини янада ойдинлаштиради.

Таъриба

Ҳар бир мактабнинг ҳомийси бор

Усмонали НОРМАТОВ,
журналист

Сариосиё туманида 84 та умумтаълим мактаби, 3 та ихтисослашган мактаб-интернат ва “Баркамол авлод” маркази тўлиқ жорий ва мукамал таъмирдан чиқарилиб, янги ўқув йилига шай қилиб қўйилди.

Мактабларнинг барча бинолари, хусусан, синфхоналар, қора тахта, парталар, стол-стуллар, китоб жавонларини таъмирлаш, кўргазмали қуролларни янгилаш, фан синфларини таълим стандартларига мослаб жиҳозлаш сарф-харажатлари таълим даргоҳларига ихтиёрий равишда ҳомийлик қилаётган тadbиркорлар ва мактабларнинг ҳисобидидаги бюджетдан ташқари топилган даромад ҳисобидан қопланди.

Айтиш керакики, тумандаги деярли ҳар

бир умумтаълим мактабидида қўшимча даромад топиш имкони бор. Масалан, бир мактабнинг атрофидаги бўш ерларга қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштирилади, бошқасида беда ўстирилади, яна бирида мевали дарахтлар яшнаб, ҳосил туғиб турибди. Бир неча мактаб ҳудудида иссиқхона бунёд қилинган, эртанги сабзавотлар ва лимон етиштирилади. Қисқаси, шу тарзда топиладиган маблағ мактаб биноларини таъмирлашга ишлатилмоқда.

Сариосиёдаги ҳар бир мактабнинг ҳомийси бор, дедик. Мисол учун, Сайридин Муслаҳитдинов раҳбарлик қилаётган 80-умумтаълим мактабидида бошлангич синф ўқувчилари учун 6 та синфхона бор. Таърибали бошлангич синф ўқитувчиси Сабагул Ражабова раҳбар бўлган синфхонага қирсангиз, шифтиёқ полигаҳа замонавий тарзда таъмирлангани, деворларига ўқувчиларни мушоҳадага қорловчи ва ёдда қоладиган сўзлар битилган паннолар, кўргазмали қуроллар илингани кишини диққатини тартади. Синфхонани жиҳозлаш учун сарфланган 8 миллион сўмни фарзанди шу синфда таҳсил оладиган дурадгор уста Зафар Жамолов ҳомийлик асосида ажратибди.

Таълим-тарбия намунали йўлга қўйилган 12-умумтаълим мактаби биноси ҳам кўплар ҳавас қиладиган даражада. 636

нафар ўқувчи таълим оладиган илм даргоҳи директори Дилором Асодованинг айтишича, сенатор Абдуғани Сангинов илм даргоҳи ҳомийси. Бугун ҳомийнинг кўмагида мактаб ҳудудида таърибали қурувчи

Худойназар Набиев бошлиқ “Макроглобалстрой инвест” МЧЖ қурувчилари 120 ўринли фаоллар зали ва 60 ўринли кутубхона бунёд этипти. Шунингдек, ҳомий 24х12 ўлчамли спорт залини жиҳозлаб

билан таъминлашни ўз зиммасига олган. Мактаб кутубхонасидаги китоблар сони кун сайин кўпаймоқда. Кутубхоначи Манзура Маҳмадиеваннинг сўзларига кўра, ҳафтада ёки ҳар ойда қишлоқ тadbиркорлари 50-100 тадан китоб келтириб, кутубхонага соғва қилади.

Туманининг Лангар қишлоғида жойлашган 52-умумтаълим мактаби директори Нусратилла Наимовнинг таъкидлашича, ер участкаси ҳамда 250 тулдан кўп анор, хурмо, олма, гилос дарахтлари меваси ҳамда 10 оила асарлари даромадидан ҳар йили мактаб биноси ва синфхоналар тўлиқ таъмирланяпти.

— Яқинда вилоят халқ таълими бошқармаси ташаббуси билан туманимизда илм даргоҳларини янги ўқув йилига тайёрлаш бўйича семинар ўтказилди, — дейди туман халқ таълими бўлими мудири Аҳмаджон Бобоев. — Шуниси факрланарлики, мактаблар таъмири бўйича илгор таърибимиз вилоятдаги бошқа туманлар мактабларида ҳам жорий қилинадиган бўлди.

Адиблар хиёбонидаги ўйлар

“ХАЛҚ ДЕНГИЗДИР,
ХАЛҚ ТЎЛҚИНДИР,
ХАЛҚ КУЧДИР...”

Шахло ХОЖИЕВА,
Ўзбекистон Миллий университети ўқитувчиси,
филология фанлари бўйича фалсафа доктори

Пойтахтимизда Адиблар хиёбонининг ташкил этилиши маънавий ҳаётимиздаги бениҳоя муҳим воқеа бўлди. Буюк шоиру адиблар ҳайкаллари орасида қатагон қурбонлари, хусусан, Чўлпон сиймоси ҳам ўрин олгани унинг ижоди билан бевоқифа шугулланганим боис, мени ниҳоятда қувонтирди. Миннатдорлик ила Чўлпоннинг Ватан ва миллат равнақи, ҳурлиги учун курашгани, бор-йўғи қирқ йил умри давомида кўрган синову ситамлари, унга бўлган зулм босимлар ҳақида сўз юритишга чоғландим. Шундай ахволда ҳам Чўлпон ижоддан тўхтагани йўқ. У она халқига улкан ижодий мерос қолдирди.

Адабиётшунос Озод Шарафиддин шoirнинг миллат ва умуминсоният олдидидаги буюк хизматларини қуйидагича таърифлаганди: “Чўлпон ҳақиқий байналмилалчи эди. Айни чоғда байналмилалчилик унга буюк миллатпараст бўлишга ҳалақит берган эмас. Аксинча, Чўлпон табиатидаги бу икки жиҳат бир-бирини тақозо этган, бир-бирига таянган, бир-бирини тўлдирган. Чўлпон ўз халқини жуда севар эди, чунки унинг бугунини ҳам, ўтмишини ҳам жуда яхши биларди. Чўлпон дунёдаги бирорта халқни камситмаган ҳолда, ўзбек халқини бой тарих яратган, дунёга буюк санъаткорлар, шоирлар, олимлар, мутафаккирлар етказиб берган халқ деб биларди”.

Чўлпоннинг бу шеърда “халқ” умумлашма образ даражасига кўтарилади. Бу образ — туганмас куч-қудрат тимсоли. Салтанату тож-тахтнинг розни бартараф этти ва дунёнинг илгор халқлари қаторига олиб чиқишни кўзда тутувчи жадиҳчилик ҳаракати, миллий уйғониш ғоялари шоир ижодининг мафкуравий асосини ташкил этар эди. Жадиҳчилик ва жадиҳ адабиёти миллий маърифатни жаҳон илм-фани ва санъати билан уйғун тараққий эттириш ғоясига асосланган.

Шоир рус адабиётининг қўллаб-йорик классиклари асарларини ўзбек тилига таржима қилиш орқали унинг таъсирчан услулариини эгаллаб олди. Уммонли турк ижодкорлари асарларини мутлоа қилди. Янги шеър шакллари борасида Ризо Тавфиққа мурожаат этди. Яхё Камол таърибасидан сабоқлар олди. Эронлик шоир Абдулқосим Лоҳутий, Хитой шоирлари Лу Цзин Ван ва Вей Ин Ю асарларидан таржималар қилди, таъриба ўрганди. Чўлпон шеърининг янгилиги ва қўлашилгани асосий сабабларидан бири айнан шу экани аниқ.

Чўлпон янги замон шароитида яшарди. Шу боис, унинг шеърлари ана шу шароитда яратилди ва дарадлари билан уйғунлик касб этди. Янги давр ўзбек шеърининг тамал тошини қўйган Абдулҳамид Чўлпон ёниқ назмий асарлари билан умуминсоний масалаларни, миллий қадриятларни қўйлаш орқали юксак даражада тараннум этди. 1921 йилда Бухорода ёзилган “Халқ” шеъри шоир фикр-қарашларини аниқлашда, айниқса, аҳамиятлидир:

Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир,
Халқ исёндир, халқ оловдир,
Халқ кўзголса, куч йўқдорким,
Қувват йўқким, халқ истагин

Халқнинг нечоғлиқ катта қудратга эга экани ифодаланган бу сатрларда.

Янги давр ўзбек шеърининг тамал тошини қўйган Абдулҳамид Чўлпон ёниқ назмий асарлари билан умуминсоний масалаларни, миллий қадриятларни қўйлаш орқали юксак даражада тараннум этди. 1921 йилда Бухорода ёзилган “Халқ” шеъри шоир фикр-қарашларини аниқлашда, айниқса, аҳамиятлидир.

“Халқ” шеърда миллатнинг армонларини ифодалаш баробарида умуминсониятга дахлдор муаммо — озодлик мавзуси бетақдор бадий талқин этилган. Зеро, озодлик шундай бир неъматки, у тилидан, эътиқодидан қатъи назар, дунё халқларининг барчаси учун бирдай азиз ва муътабар. Шеърда Чўлпон халқ образи орқали она юрт бошига тушган фожияни бутун дахшати, бор моҳияти билан очиб беради.

Шеъринг образлар, тимсоллар билан иш кўради. Ҳамма гап образга ўзига хос бадий либос кийдира билишда. Йил фасллари кўхна Шарқ шеърининг образли тасвир учун бой материал берган. Жумладан, ҳазрат Алишер Навоий тўрт девондан иборат машҳур “Ҳазойин ул-маоний”ни табиатдаги тўрт фаслга қиёсан инсон умрининг тўрт босқичи номи билан боғлайди. Бу аънава қайсидир қўришда буюк мутафаккир издошлари томонидан ҳам изчил давом эттирилди. XX аср аввалига келиб, жадиҳ шеърининг мумтоз лирикадаги аънавий образлар янгилана борди. Жадиҳлар поэтик образларни нафақат мазмунан, шаклан ҳам янгилади.

Табиат ва йил фасллари, уларнинг ўзига хос хусусиятлари қўллаб-йориклар илҳом берган. Чунки инсон қалбининг нозик кечинмаларини табиатдан айро ҳолда тасаввур қилиб ҳам, тасвирлаб ҳам бўлмайди. Шунинг учун адабиётда, айниқса, шеърининг табиат поэтикасига мурожаат қилиш барча даврларда долзарблик касб этган. Шу жумладан, Чўлпон ижодида ҳам. Фасллари ичида куз тасвири етакчи ўрин тутуши аниқ ҳақиқат. Нима учун? Чунки куз — ҳазон фасли. У орқали аксар ҳолларда шоир қалбидида дард, уни қийнаган изтироблар, орзу ва армонлар зиддияти, Ватан ва миллат қисмати бадий талқин этилган. Чўлпон шеърининг бундай ҳазин кечинмалар тасвири, айниқса, алоҳида ўрин тутди. Шоир “Куз” шеърда табиат ҳодисаларини миллат поэтикасига боғлаб кўрсатади. Бу билан ижодкор бутун ҳаёти ва ижодининг моҳиятини ташкил қилган эрк ғоясини гўзал тасвирлашда талқин қилади. Шоир мана бундай ёзади:

Кўм-кўк экан, сарғайдилар япроқлар
Оғрик, мағлуб, тутқун Шарқнинг юзидек.

Бу сатрларда ўша пайтдаги юртнинг ҳолати тасвирланган. Кўм-кўк япроқлар сарғайиши ҳолатининг “оғрик, мағлуб, тутқун Шарқнинг юзи”га қиёспаниши замирида Чўлпон қалбидида буюк бир дард — мустамлака ғирдобида қўлиб, таназулсиз ўш тутган она Туркистоннинг фожияли қисмати қаламга олинган. Забун Шарқнинг тақдирини “кўзи қонга тўлган” ғўлиб Фарб билан қиёспалангандагина шеърда кўтарилган ижтимоий муаммолар илдири бор мураккаблиги билан талқин этилиши мумкин эди. Зеро, “Шарқ ва Фарб маданияти қиёсига юксак умуминсоний мезонлар асосида ёндашиш, масаланинг тўб моҳиятидан, илдиридан келиб чиқиб фикр юритиш, Ватан ва миллат нишонаси. Демак, кимларнингдир умиди йўқ бўлиши қўйлади. “Кимларнинг” деганда шоир, шубҳасиз, ўзи мансуб бўлган миллатни назарда тутди. Чунки истибодда бўлган исёнини дастлаб очик-ошкор изҳор этган Чўлпон болшевиклар ҳукумати цензурасининг таъзики қўйлаган сари фикрларини рамзалар тилига қўчириб, пардалаб ифодалашга ўта боргани маълум.

Таъкидлаш керакики, Абдулҳамид Чўлпоннинг “...бир хил, бир хил, бир хил! Кўнгил бошқа нарса — янгилик қидирадир” деганидек, шеърининг янгилашга интилиди ва бунга муваффақ бўлди. Шоир аънавий мазмунни янгилади. Замонавий миллий шеърининг тамал тошини қўйганлардан бири сифатида тарихга кирди. Чўлпон шеърининг умумжаҳон адабиёти контекстида урганилишга лойиқ ва бу ишни амалга ошириш миллий адабиёт-шунослиқнинг долзарб муаммоларидан биридир.

тағматнида айни шу ҳақиқатнинг бадий ифодасини кузатиш мумкин.

Мазкур шеърининг поэтик ҳулосасида ўқинч ва алам, умидсизлик ва ситам туйғулари таҳассум топангани сезиш қийин эмас. Қарғаларнинг тизилишиб ўтиши табиатда кузатиладиган ҳолат. Шоир табиатнинг ана шу ҳодисасидан Шарқда “бало янглиг” кезиб юрган истибоднинг аянчили қиёфасини чиқарди. Академик Наим Каримов таъбири билан айтганда, буни Чўлпоннинг “шеърининг халққа, унинг ҳаётига, қалбига, изтироблари, азоблари, орзу ва умидларидан иборат руҳий оламга яқинлаштирган”и билан изоҳлаш мумкин. Мана, шоир шеърни қандай сатрлар билан ҳулосалайди:

Бутун борлиқ — чоғлик ўчиш олдиди,
Соғуқ... қора қишга кўчиш олдиди...

Куз Чўлпон руҳиятини бирқадар тўла-роқ ифода этмок учун ўзига хос поэтик восита вазифасини ўтаган. Буни шоирнинг “Ҳазон” шеъри мисолида ҳам кўриш мумкин. Шеърда шоир “тескари қилиб тақорлаш” мазмунини ифодалаган тардуд акс санъатини қўллар экан, бу орқали маъно таъсирчанлигини қўчайтиради:

Куз чоғи... тулпоқлар гезариб қолдилар,
Гезариб қолдилар куз чоғи тулпоқлар.
Сўнг дамда япроқлар қизориб ёндилар,
Қизориб ёндилар сўнг дамда япроқлар.

Бу сатрлар Чўлпон шеърининг янги мазмунини олиб қиради экан, мумтоз бадий санъатлардан маҳорат билан фойдаланганини кўрсатади. Зеро, тардуд акс санъатида муайян жумлани қайтариш орқали “мазкур сўз ёки сўз бирикмалари яна бир бор таъкидланибгина қолмай, уларнинг маъносини ҳам янгилади, мисра мазмунини ҳам такомиллашди”. “Тулпоқлар гезариши, япроқлар қизориб ёниши” тасвири замирига шоир қандай фикрларни жойлаган? Миллий руҳини бетақдор тасвири берилган ушбу шеърининг кейинги мисралари бунга ойдинлик киритади:

Қарғалар боғларда қағлашиб қолдилар,
Билмадим, кимларнинг қисмати узутур?
Ёнғоққа ёпишиб бир чангал соңдилар,
Билмадим, кимларнинг умиди йўқ бўлур?

Қарғанинг қағиллаши — ўзбек халқи удумига қўра, нохуш воқеа содир бўлиши аломати. Ана шу тасвир сўнггида Чўлпоннинг “Билмадим, кимларнинг қисмати узутур?” дейиши сабаби шунда. Қарғанинг ёнғоққа ёпишиб, чангал солиши — фалокатнинг оғирроқ кечиси нишонаси. Демак, кимларнингдир умиди йўқ бўлиши қўйлади. “Кимларнинг” деганда шоир, шубҳасиз, ўзи мансуб бўлган миллатни назарда тутди. Чунки истибодда бўлган исёнини дастлаб очик-ошкор изҳор этган Чўлпон болшевиклар ҳукумати цензурасининг таъзики қўйлаган сари фикрларини рамзалар тилига қўчириб, пардалаб ифодалашга ўта боргани маълум.

Таъкидлаш керакики, Абдулҳамид Чўлпоннинг “...бир хил, бир хил, бир хил! Кўнгил бошқа нарса — янгилик қидирадир” деганидек, шеърининг янгилашга интилиди ва бунга муваффақ бўлди. Шоир аънавий мазмунни янгилади. Замонавий миллий шеърининг тамал тошини қўйганлардан бири сифатида тарихга кирди. Чўлпон шеърининг умумжаҳон адабиёти контекстида урганилишга лойиқ ва бу ишни амалга ошириш миллий адабиёт-шунослиқнинг долзарб муаммоларидан биридир.

Маънавият

Ибодатларнинг энг афзали фарзларни адо қилиш, одаатларнинг энг маъқули ва қиёлиги эса гуноҳлардан, одамларга озор беришдан тийилиш экан.

Нажмиддин КУБРО

Зулфия МЎМИНОВА,
Ўзбекистон Ёзувчилари уюшмаси аъзоси, шоира

Бу қисқа умр йўллари аро одамзод ҳамиша осуда, бахтли кечган дамларини эслайди. Азиз инсонлари ила ўтган фароғатли кунларни, мазмунли суҳбатларни соғинади. Қалблари ўзининг қалбига яқин одамлар даврасига интилади.

Афсуски, дилзорликни ўзига касб қилиб олган, манманлики мартаба саанган, мақтанчоқлик, ҳавойилик, қуруқ савлатио давлати билан ҳалол, камтарин, камсуқум меҳнаткаш инсонларга озор берувчи, покиза дилларни жароҳатловчилар тўдасига ҳам дуч қилиб турасан. Улар, айниқса, савдо ўқоларида, жамоат транспорти, кўча-кўйда овозини борича телефонда ўзига ўхшаган ҳамкорлари, ҳамотовоклари билан шундай гапларни айтиб ўз “муаммо”сини хал қиладики, бу мулоқотни эшитиб турган фаросатли инсонлар бундайлардан узоқроқ кетадилар. Транспортда бўлса тишини-тишига қўйиб, манзилга тезроқ етиб олишини ўйлайди.

Шовқин-сурон, бақир-чақир инсон асаб тизимига дарахт танасига болта ургандек таъсир кўрсатади, ҳатто энг ёқимли куй, қўшиқлар ҳам юқори овоз кучлантирувчи воситалар орқали эшитилаверса, уч-тўрт кунда қон босими

дан бири Усмон Носирнинг онаси Холамбиби аяни маҳалладагилар “Ипак келин”, дея иззатларкан. Барча билан ширин овозда гаплашадиган, меҳри сўзларда болдек томиб турган бундай аёлларнинг ўғиллари шоир, қизлари олимпиадалари элнинг азизлари бўлади. Нур таралар уларнинг ҳар жиҳатидан. Қўзида, сўзида нурафшонлик ажиб жаранг сочарди. Дўқ уриб гапирилса, хонадон қушлари — канарейка, тўтилар касал бўлиб қолганидек, ҳунук муомала бор уйда гулпар қўриб қолар экан.

Қўрьони қаримда марҳамат қилинади: “Биз (бу) омонатни (чин бандалик омонатини) омонларга, ерга ва тоғларга тақлиф этдик, улар уни кўтаришдан бош тортдилар ва ундан қўққидилар. Инсон эса уни ўз зиммасига олди” (Аҳзоб, 72).

Чин бандалик омонатини бажариши учун ҳам ҳайвонлар, паррандалар, ҳашаротлардан фарқли ўларок, сўзлаша олмақ бахтини Яратган бизга берди.

КўНГИЛ КўНГИЛДАН
УЗОҚЛАШМАСИН

зўриқиши туфайли юрак томирларимиз шикастланиб, кузга дарахт япроқларидек титраб, оғрий бошлайди. Бир асаббузар ортда бир-бирига бақириб гапирадиган, бир-бирини аямайдиган оилавий асаббузарлар пайдо бўлади. Асаббузарлар оиласида фароғат бўладими?

...Бир оилада ҳеч қут-барака бўлмас, оиладагилар бир-бирини кўрага қўзи, отарга ўқи йўқ экан. Қий-чув билан тўғини қаршилаб, дод-вой билан тўғини ўтказар экан. Ён қўшинисиникида бунинг акси экан. Қут-барака, иззат-икром, тинчлик ва осудалик ила ҳаёт кечираётган бу қўшинларни қўриб, бир кун нотинч оила бекаси эрига, “Бориб бир пойлаб кўринг, қўшинларимиз қаердан бунча тўла-тўқис экан”, дебди. Шунда эри бир панарок жой топиб, қўшинларни кузатибди. Қўшин аёл ҳовлидаги сўрида пиёлаларни ювиб, артаётган экан, тўсатдан телефон жиринглаб, шовиллиб ичкарига кириб кетибди. Шу пайт аёлнинг эри дарвозадан келибди-ю, чангаган эканими, сув ичиш учун пиёлалардан бирини оламан деб тушириб юборибди. Синиб ётган пиёла билан кўрган аёл келиб, эрига салом бериб: “Ўз, дадаси, мен шу пиёла билан ичкарироққа қўймабман, мени кечиринг”, дебди. Эри эса: “Йўқ, йўқ сиз мени кечиринг, қўполлигим туфайли мен тушириб юбордим, пиёламини синдиридим. Бу ерда мен айбодорман”, дебди.

Қўшинларнинг бу муомаласини эшитган халити одам уйига ўйланиб қайтибди. Шунда хотини: “Ҳой, намуна қовоғингиз солиқ, нимада экан қўшинларнинг қут-баракаси”, деб сўрабди. Эри эса: “Эй хотин, уларнинг уйда ҳамма ўзини айбдор, деб ҳисоблар экан, бизнинг уйда эса ҳамма биров-бировига сен айбдорсан, деб ташланади”, дебди. Эр-хотин бир-бирига қараб ўйланиб қолди.

Бир-бирига бақираётган одамни кузатганимиз? Улар қанчалик овозини баландлатмасин, шунчалик бир-бирини эшитмайдилар. Уларнинг қалблари узоқлашиб кетган. Бу англашмаслик шиддатли тус олган сари ўртада ҳурмат, иззат, ён бермок тушунчалари йўқолиб боради. Ниҳоят улар бир-бирини кўрага қўзи йўқ душманга айланади.

Гўзал хулқ эгалари бундай бақир-чақирларга гувоҳ бўлиб қолсалар-да, узоқ таъсирланиб юрадилар. Гуҳари шариф — сўз мулкнинг шундай жозиб қирралари борки, ундан фойдаланмоқчи, уни жойида ишлата билмиш, уни ёқимли қилиб айта олиш учун ҳам одамзодга илм зарур экан-да.

Озода хонадонда барокат бўлганидек, ҳушмуомала инсон атрофига келувчилар кўп бўлади.

Халқимизнинг унутилмас шоирлари-

Бу олий иноятта шукронада бўлмок оғир, мураккаб иш эмас. Алишер Навоий айтди:

Чун синса кўнгил заҳми забон оғриғидин,
Кам эрмас онинг оғриғи жон оғриғидин.
Ҳар неки сенга етар лисон оғриғидин,
Билегили, қатгир дурр лисон оғриғидин.

Тил билан етказилган озорнинг энг оғири ҳақоратлашдир. Диванатли инсон беғуноқ одамни ҳақоратлашдек оғир гуноҳдан умрбод сақланади.

“Судхуриқидан қаттиқроқ нарса кишининг ор-номусини ҳақорат қилишдир”, деган адилар Набий алайҳиссалом. Дарҳақиқат, тил билан отилган тиг жон-жонимиздан ўтиб, суякларимизни синдиради, руҳимиз қушларнинг қанотларини юлади. Қаноти юлганган қушнинг ҳолатини кўз олдингизга келтиринг. У ё ўлади, ё қолади. Руҳимизнинг қушлари эса қайтиб тирилмас. Яратган бунёд этган неки бор, уни барбод этганга жазо муқаррар.

Бақир-чақирлар инсонлар қалбини бир-бирдан узоқлаштиради. Агар эътибор берсангиз, бир-бирининг кўнглини топган одамлар ўзаро паст овозда гаплашадилар. Инсон ўзи авайлайдиган, ардоқлайдиган инсонга овозининг энг мулойим қаватларидан илақ нукта топади, ҳатто товушдаги титроқда эркалаб, асраб гапирди. Ошиқлар пичирлаб сўзлашадилар. Қалбларни тушунмоқнинг энг олий нуктасига етганлар эса сўзсиз, қўзлар орқали бир-бирини англайдилар.

Биз ўзбеклар ҳушмуомала халқимиз, бу эса асл муаммоларга ҳосдир.

Юксак ички маданият соҳибу соҳибалари мулоий товушга сўзлаган.

“Менинг хонадонимда овоз чиқмас мастурапар, шарпаси сезилмас фаришталар яшайди”, дер эди момом раҳматли. Аслида товуш ҳам бир бебаҳо либос, ҳаё пардасидир. Бу парда кўтарилмаслиги керак.

Узоқ қўришмай, сўзлашмай қолган қадрдонимизга овозинингиз соғиндим, деймиз. Овоз нега соғинилди, овоз қандай соғинилди? Овозда шифобахш нима бор? Не мўъжизавий куч яширин?

Овозингизни эшитган кун омондамен,
ерда йўқмен,
Сеторалар ёғдусида парилар-ла
дидорим бор.

Азиз дўстим, оғанимим, опа-сингилм, сизнинг овозингиз ҳеч кимникига ўхшамас, овозингиздан кимдир уйғоқлик сари руҳлансин. Мен сизга кимнингдир овозини соғинмок бахтини тилайман.

Мен сизга кимлардан овозингизни соғинмок саодатини истайман.